

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ :

ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ : Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ
ΣΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΤΟΥ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ : ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΟΥΚΑΣ

ΦΟΙΤΗΤΗΣ : ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΟΜΝΗΝΑΚΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ :

**ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ : Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ
ΣΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΤΟΥ**

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ : ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΟΥΚΑΣ

ΦΟΙΤΗΤΗΣ : ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΟΜΝΗΝΑΚΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ :

**ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ : Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ ΣΤΟΝ
ΕΛΕΓΧΟ ΤΟΥ**

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ : ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΟΥΚΑΣ

ΦΟΙΤΗΤΗΣ : ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΟΜΝΗΝΑΚΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	ΣΕΛ. 1
ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟ	» 2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ	» 6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΠΛΗΘΩΡΙΣΤΙΚΕΣ ΠΙΕΣΕΙΣ	» 8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : ΜΕΤΕΞΕΛΙΞΗ ΠΛΗΘΩΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΙΕΣΕΩΝ ΣΕ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟ	» 11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΟΣΤΟΥΣ	» 14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 : ΜΟΡΦΕΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ	» 19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 : ΕΡΠΩΝ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ	» 21
ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ	» 23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ ΣΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ	» 26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΑ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟ ΝΟΜΙΣΜΑ	» 31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ	» 33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ	» 35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 : ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ , ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ	» 36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 : ΣΧΕΣΗ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ , ΖΗΤΗΣΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ	» 38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8 : ΕΠΙΤΟΚΙΑ , ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	» 40
ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΤΗ	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΛΗΞΗ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ	» 41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ	» 43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΣΤΑΣΙΜΟΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ , ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ	» 47
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	» 49

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εργασία αυτή ασχολείται με το φαινόμενο του πληθωρισμού ο οποίος στην εποχή μας έχει τραβήξει την προσοχή από κυβερνήσεις , επιχειρήσεις οικονομολόγους καθώς και από τα ευρύτερα κοινωνικά στρώματα που βλέπουν καθημερινά τις οικονομίες τους να εξανεμίζονται εξαιτίας του . Ακόμα γίνεται ιδιαίτερη αναφορά και στο ρόλο που παίζει το επιτόκιο στον έλεγχο του πληθωρισμού.

Η εργασία αυτή χωρίζεται σε τρεις ενότητες . Ειδικότερα : Στην πρώτη ενότητα αναφέρονται ορισμένα γενικά στοιχεία για τον πληθωρισμό , τα γενικά χαρακτηριστικά του πληθωρισμού , γίνεται αναφορά στις πληθωριστικές πιέσεις και πως αυτές μετεξελίσσονται σε πληθωρισμό. Ακόμα αναφερόμαστε στον πληθωρισμό κόστους στον έρπων πληθωρισμό, στις μορφές εξελίξεις του πληθωρισμού, και στην συνέχεια αναφέρεται ο πληθωρισμός ως μέσο αναδιανομής του εθνικού εισοδήματος .

Η δεύτερη ενότητα αναφέρεται στον έλεγχο του πληθωρισμού και συγκεκριμένα στο ρόλο του επιτοκίου στον έλεγχο του πληθωρισμού. Στην ενότητα αυτή δίνονται γενικά στοιχεία για το επιτόκιο σε σχέση με τον πληθωρισμό , τον ρόλο των επιτοκίων και τον δανείων σε ξένο νόμισμα, την σημασία των τραπεζικών επιτοκίων (χορηγήσεων και καταθέσεων) καθώς και η σημασία της νομισματικής και πιστωτικής πολιτικής όπως και η σχέση ανάμεσα σε επιτόκιο στη ζήτηση χρήματος και τον πληθωρισμό. Στην Τρίτη και τελευταία ενότητα γίνεται λόγος για την λήξη του πληθωρισμού και τις επιπτώσεις του την καταπολέμηση του πληθωρισμου . Αναφέρεται επίσης ο στασιμοπληθωρισμός τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα και η ερμηνεία του

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟ

Ο πληθωρισμός είναι ένα φαινόμενο από πολύ παλιά που τα τελευταία χρόνια έχει κάνει έντονη την παρουσία του και ορίζεται σαν μια τάση για συνεχή άνοδο του γενικού επιπέδου τιμών. Έτσι ο πληθωρισμός δεν σημαίνει ένα υψηλό επίπεδο τιμών αλλά ένα συνεχώς αυξανόμενο επίπεδο τιμών. Έτσι και η μελέτη του δεν αναφέρεται σε μια δεδομένη κατάσταση αλλά σε μια δυναμική διαδικασία όπου ο ρυθμός του πληθωρισμού σημαίνει την ποσοστιαία μεταβολή του επιπέδου των τιμών σε μια ορισμένη χρονική περίοδο. Το ενδιαφέρον που έχει η μελέτη του πληθωρισμού βρίσκεται στο γεγονός ,ότι αυτός αποτελεί ένα φαινόμενο διαταρακτικό της ομαλής λειτουργίας του οικονομικού συστήματος.

Πέρα όμως από το ότι είναι σύμπτωμα διαταραχής ο πληθωρισμός ασκεί επιδράσεις πάνω στο σύστημα παραγωγής ,διαστρεβλώνει το μηχανισμό τιμών αλλοιώνει τα εισοδήματα και τελικά μπορεί να οδηγήσει σε κοινωνική ένταση και κρίση .Η κλασσική ερμηνεία του πληθωρισμού ήταν ότι κύρια αιτία του αποδίδονταν στην αύξηση της προσφοράς του χρήματος.

Στην απλούστερη μορφή η άποψη αυτή είναι γνωστή σαν <<ποσοτική θεωρία του χρήματος>> και θεωρεί ότι μια οποιαδήποτε αύξηση της ποσότητας του χρήματος δηλ. της νομισματικής κυκλοφορίας θα προκαλέσει μια ίση ποσοστιαία αύξηση του γενικού επιπέδου τιμών με την προϋπόθεση ότι τόσο η ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος ,όσο και το πραγματικό εθνικό εισόδημα είναι σταθερά και παραμένουν αμετάβλητα. Είναι γνωστό ότι η ποσοτική θεωρία στην απλή της μορφή προϋποθέτει το <<νόμο του Say>> σύμφωνα με τον οποίο το μέγεθος της συνολικής δαπάνης της οικονομίας είναι αναγκάστηκα ίσο με το μέγεθος του συνολικού εισοδήματος και σαν συνέπεια η οικονομία βρίσκεται πάντοτε σε κατάσταση πλήρους απασχολήσεως των παραγωγικών πόρων της.

Σήμερα είναι παραδεκτό ότι τα συνολικά μεγέθη εισοδήματος και δαπάνης δεν είναι αναγκαστικά ίσα μεταξύ τους και ότι η οικονομία πέρα από το να μην βρίσκεται πάντα σε κατάσταση πλήρους απασχόλησης ,και χαρακτηρίζεται από μια μόνιμη υποαπασχόληση και ανεργία ενός μικρού ή μεγάλου τμήματος εργατικού δυναμικού. Όμως η κλασσική ποσοτική θεωρία έχει υποστηρικτές οι οποίοι θεωρούν τον πληθωρισμό σαν φαινόμενο με αιτίες καθαρά νομισματικές.

Η σύγχρονη θεωρία του πληθωρισμού χαρακτηρίζεται από τρία βασικά αναλυτικά στοιχεία. Πρώτο, ο πληθωρισμός είναι ένα φαινόμενο που η εξήγηση του πρέπει να ανάγεται στη λειτουργία του μηχανισμού

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟ

προσφοράς και ζήτησης. Δεύτερο η οποιαδήποτε σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην προσφορά του χρήματος και στο επίπεδο των τιμών θα πρέπει να εξηγηθεί με βάση την αλυσιδωτή επίδραση από χρήμα σε δαπάνη και από δαπάνη στις τιμές. Τρίτο, ο πληθωρισμός είναι δυναμικό διαταρακτικό φαινόμενο οπότε σημασία έχει η ανάλυση των παραγόντων εκείνων που συντελούν στην επιτάχυνση σταθερότητα ή επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης των τιμών. Μια συνθετική θεωρία του πληθωρισμού θα πρέπει να συνδυάζει και τα τρία αυτά αναλυτικά στοιχεία στην προσπάθεια ερμηνείας του φαινομένου αυτού. Πέρα όμως από τα κοινά αυτά αναλυτικά στοιχεία, οι σύγχρονες θεωρίες του πληθωρισμού παρουσιάζουν μεγάλες διαφορές μεταξύ τους σε ότι αφορά τις αιτίες του πληθωρισμού. Μια πρόχειρη και πολύ γενική ταξινόμηση των θεωριών αυτών είναι η διάκριση ανάμεσα στις μονιστικές θεωρίες δηλ. αυτές που θεωρούν ότι ο πληθωρισμός έχει πάντοτε μια και μοναδική ουσιαστική αιτία και στις πλουραλιστικές θεωρίες όπου ο πληθωρισμός αποδίδεται στην ταυτόχρονη επενέργεια και συνδυασμό δύο ή περισσότερων αιτιών και παραγόντων.

Μια εναλλακτική ταξινόμηση είναι ανάμεσα στις νομισματικές (μονιστικές ή μονεταριστικές) θεωρίες, σύμφωνα με τις οποίες αιτία του πληθωρισμού είναι πάντοτε η αύξηση της προσφοράς του χρήματος και στις <<κοινωνιολογικές>> ή πλουραλιστικές θεωρίες όπου ο πληθωρισμός αποδίδεται σε αιτίες που δεν εξαρτώνται άμεσα ή δεν αναφέρονται σε νομισματικά μεγέθη. Μια Τρίτη και ίσως πιο χρήσιμη ταξινόμηση θεωριών είναι ανάμεσα σε αυτές που δίνουν έμφαση στους παράγοντες της ζήτησης και σε αυτές που δίνουν έμφαση στους παράγοντες της προσφοράς σαν κυρίων αιτιών του πληθωρισμού. Η ταξινόμηση αυτή βασίζεται στην υπόθεση ότι κάθε θεωρία του πληθωρισμού (νομισματική, κοινωνιολογική ή άλλη) θα πρέπει να βασίζει την ερμηνεία και ανάλυση του φαινομένου στο μηχανισμό προσφοράς και ζήτησης.

Πριν όμως διατυπωθεί οποιαδήποτε άλλη άποψη είναι ανάγκη να εξεταστεί η σχέση ανάμεσα στον πληθωρισμό και τα νομισματικά μεγέθη. Σε πρώτη φάση έρχεται η αναντίρρητοι διαπίστωση ότι πληθωρισμός και έντονη νομισματική επέκταση δηλ. έντονη αύξηση της νομισματικής κυκλοφορίας ή της συνολικής ρευστότητας είναι δύο φαινόμενα που συνυπάρχουν σχεδόν πάντοτε. Το ερώτημα είναι εάν η συνύπαρξη αυτή εκφράζει μια σχέση τέτοια ώστε ο πληθωρισμός να προκαλείται από μια νομισματική επέκταση. Ας σημειωθεί ότι είναι δυνατόν να υπάρξει αύξηση

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟ

του επιπέδου τιμών, ακόμα και με σταθερή προσφορά χρήματος εάν η σταθερή συνολική ζήτηση αγαθών συναντήσει μια για διαφόρους λόγους μειωμένη προσφορά. Σε αυτήν την περίπτωση μια νομισματική επέκταση θα προκαλέσει μια περαιτέρω αύξηση του επιπέδου των τιμών ενώ η πρώτη αύξηση τιμών ήταν ανεξάρτητη από το νομισματικό παράγοντα. Ανεξάρτητα όμως από την πρωτογενή αιτία του πληθωρισμού ο πληθωρισμός και η νομισματική επέκταση συνυπάρχουν και συσχετίζονται. Ακολουθεί λοιπόν το ερώτημα αν μια νομισματική επέκταση αποτελεί την προϋπόθεση, αν όχι για το ξεκίνημα μιας πληθωριστικής διαδικασίας τουλάχιστο για την συνέχισή της. Με άλλα λόγια υποστηρίζεται από πολλούς οικονομολόγους-ότι η νομισματική επέκταση είναι αυτή που επιτρέπει ή ανέχεται εάν δεν προκαλεί την αύξηση των τιμών. Άρα ο πληθωρισμός θα μπορούσε πάντοτε να εξουδετερωθεί με μια μείωση της προσφοράς του χρήματος ανεξάρτητα εάν η αρχική αιτία ήταν ή όχι νομισματική. Μπορεί ο πληθωρισμός να συγκρατηθεί με νομισματική συγκράτηση αλλά το τίμημα μιας τέτοιας πολιτικής είναι η χαλάρωση της γενικής οικονομικής δραστηριότητας και συχνά αύξηση της ανεργίας.

Έτσι ενώ θεωρητικά μια δραστική νομισματική συγκράτηση θα ήταν ικανή να μειώσει τον πληθωρισμό, στην πράξη σπάνια επιχειρείται τέτοια μείωση προσφοράς και σπάνια, και σπάνια η νομισματική συγκράτηση παίρνει την έκταση και την ένταση που απαιτείται για την πλήρη εξουδετέρωση του πληθωρισμού. Υπάρχουν δύο λόγοι για αυτό: Πρώτο, ενδέχεται η προσφορά χρήματος να μην είναι εύχρηστο όργανο της πολιτικής αλλά μια ενδογενής μεταβλητή. Αυτό σημαίνει ότι τα νομισματικά μεγέθη προσαρμόζονται στις χρηματοδοτικές ανάγκες της οικονομίας παρά το αντίθετο. Δεύτερο ο κίνδυνος να προκληθεί μια ύφεση στην οικονομία κάνει τις νομισματικές αρχές και όταν ακόμα η προσφορά χρήματος μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν όργανο πολιτικής να είναι πολύ διστακτικές στη χρήση της νομισματικής συγκράτησης σαν όπλο κατά του πληθωρισμού. Για αυτούς τους λόγους είναι δύσκολο, από την παρατήρηση ότι ο πληθωρισμός και η νομισματική επέκταση συνυπάρχουν, να συμπεράνουμε ότι ο πληθωρισμός είναι πάντοτε φαινόμενο με νομισματική αιτία χωρίς όμως να μπορούμε να αρνηθούμε ότι νομισματική επέκταση αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την συνέχιση του πληθωρισμού. Γενικά η σχέση ανάμεσα στην αύξηση του επιπέδου των τιμών και στο ύψος των νομισματικών μεγεθών θα πρέπει πάντα να λαμβάνεται υπόψιν.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟ

ανάμεσα στην αύξηση του επιπέδου των τιμών και στο ύψος των νομισματικών μεγεθών θα πρέπει πάντα να λαμβάνεται υπόψιν.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

Τα κύρια χαρακτηριστικά του πληθωρισμού είναι:

α) Στην εποχή μας ο πληθωρισμός είναι γενικό φαινόμενο που αφορά ολόκληρη την οικονομία.

β) Οι ρυθμοί ανόδου του πληθωρισμού δεν είναι ίδιοι μέσα στο χρόνο και διαφέρουν από τόπο σε τόπο. Για παράδειγμα άλλοι είναι οι ρυθμοί αύξησης του στην Ελλάδα και άλλοι στην Λατινική Αμερική. Αλλά και μέσα στο χρόνο οι ρυθμοί του δεν είναι πάντοτε οι ίδιοι, μια απότομη αύξηση μπορεί να διαδεχτούν χαμηλοί ρυθμοί και αντίστροφα.

γ) Σε περίοδο πληθωρισμού οι τιμές των αγαθών δεν αυξάνουν ταυτόχρονα ούτε στον ίδιο βαθμό. Ένα πλήθος γεγονότων εθνικού ή διεθνούς χαρακτήρα επιδρά στην διαμόρφωση διαφορετικών τιμών για διάφορα προϊόντα. Όπως π.χ. η άνοδος των τιμών του πετρελαίου τα έτη 1972-73 και 1979.

δ) Ο πληθωρισμός σημειώνει αύξηση ανάλογα με την αύξηση του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος σε πραγματικές τιμές. Υπάρχει πράγματι η άποψη ότι στα δύο αυτά μεγέθη στις αναπτυγμένες βιομηχανικά χώρες αυξάνουν με την ίδια αναλογία χωρίς αυτό να επιβεβαιώνεται από πραγματικά γεγονότα. Για παράδειγμα στη δεκαετία του '50 σύμφωνα με στατιστικά δεδομένα οι τιμές στη Γαλλία αυξήθηκαν κατά μέσο όρο 4% ενώ με το ίδιο ποσοστό αυξήθηκε και το ακαθάριστο εθνικό προϊόν της σε πραγματικές τιμές. Την ίδια περίοδο στις Η.Π.Α. οι τιμές αυξήθηκαν κατά 1% ενώ το Α.Ε.Π. σε πραγματικές τιμές κατά 3%.

Στην Ελλάδα που είναι χώρα μέσης ανάπτυξης το έτος 1983 οι τιμές αυξήθηκαν κατά 20% ενώ το Α.Ε.Π. έπεσε σε πραγματικές τιμές στο -0,5%

Οι υπερβολικές δαπάνες είναι μια από τις σημαντικότερες αιτίες που προκαλούν πληθωρισμό. Η εμφάνισή του ως τέτοιου έχει ένα ξεκίνημα που δεν είναι ο πληθωρισμός αυτός καθ'αυτός όπως διαμορφώνεται στην εξέλιξη του. Από την εμφάνιση των πληθωριστικών πιέσεων έως τη διαμόρφωση τους σε πληθωρισμό μια σειρά από παράγοντες μπορεί να επιδράσουν πάνω σ'αυτές με αποτέλεσμα να οδηγήσουν σε πραγματικό πληθωρισμό ή ακόμα και να αποσβήσουν την εμφάνιση του. Έτσι μπορεί να καταλογιστεί και η τυχόν ευθύνη των νομισματικών αρχών και της πολιτικής εξουσίας στην τελική διαμόρφωση της κατάστασης μετά την εμφάνιση πρώτων πληθωριστικών εκδηλώσεων.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

Ο πληθωρισμός ως προς την μορφή χαρακτηρίζεται ανάλογα με τις αιτίες που τον προκαλούν, τον τρόπο που εμφανίζεται και την έντασή του. Μια πρώτη διάκριση που γίνεται είναι ανάμεσα στον πληθωρισμό διαρθρωτικού χαρακτήρα και τον πληθωρισμό συγκυριακού χαρακτήρα. Ο πρώτος έχει την προέλευση του από τις δομές της οικονομίας και την διάρθρωση της. Ο δεύτερος όμως υποτίθεται ότι είναι αποτέλεσμα περιστατικών συγκυριακού χαρακτήρα και συνεπώς είναι προσωρινός. Ο πληθωρισμός είναι ένα φαινόμενο με δική του δυναμική μέσα στο χρόνο.

Έτσι ο αληθινός πληθωρισμός δεν μπορεί να υπάρξει παρά μονάχα όταν αυτός έχει διάρκεια και αποκτά δική του δυναμική μέσα στο χρόνο. Αυτό ουσιαστικά σημαίνει ότι δεν μπορεί να υπάρξει πληθωρισμός συγκυριακού χαρακτήρα. Στη βάση του πληθωρισμού υπάρχουν βαθύτερες αιτίες που τον γεννούν. Κατά καιρούς μπορεί να εμφανιστούν νομισματικές ανισορροπίες, προκαλούμενες είτε από μια κακή συγκυρία είτε από κακή εκτίμηση των πραγμάτων, και στο βαθμό που η οικονομία είναι υγιείς έχει τη δύναμη να τις αντιμετωπίσει αποτελεσματικά, επανακτώντας την ισορροπία της χωρίς να προκληθεί πραγματικός πληθωρισμός. Η εμφάνιση του πληθωρισμού ως αναπότρεπτου οικονομικού φαινομένου προϋποθέτει την ύπαρξη νοσηρής οικονομικής κατάστασης που σοβεί από καιρό. Αυτή δεν είναι ξένη από το χαρακτήρα και τη φύση των οικονομικών δομών. Όπου εμφανίστηκε το φαινόμενο του πληθωρισμού κάτι το βαθύτερο και το ουσιαστικό δεν πήγαινε καλά.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΠΛΗΘΩΡΙΣΤΙΚΕΣ ΠΙΕΣΕΙΣ

Στη νομισματική θεωρία κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί πολλές απόψεις σε ότι αφορά τις αιτίες που προκαλούν πληθωριστικές πιέσεις. Αυτές μπορεί να προέρχονται είτε από την πλευρά της προσφοράς είτε από την πλευρά της ζήτησης. Υποστηρίζεται ότι οι κρατικές δαπάνες είναι μια από τις κυριότερες αιτίες που προκαλούν πληθωριστικές πιέσεις. Η άποψη αυτή βασίζεται στο γεγονός ότι οι δημόσιες δαπάνες κατευθύνονται σε μη παραγωγικούς σκοπούς σε αντίθεση με τον ιδιωτικό τομέα που οι δαπάνες κατά κύριο λόγο κατευθύνονται στην παραγωγή με αποτέλεσμα την αντίστοιχη αύξηση της προσφοράς αγαθών.

Είναι γεγονός ότι σε ορισμένες περιπτώσεις (πόλεμος, φυσικές καταστροφές) οι κρατικές δαπάνες ρίχνουν το κύριο βάρος τους σε δραστηριότητες που δεν μετουσιώνονται σε υλικά αγαθά ή που δεν έχουν άμεση απόδοση στην παραγωγή. Το ίδιο όμως φαινόμενο μπορεί να συμβεί ως ένα βαθμό και στον ιδιωτικό τομέα σε περιόδους οικονομικής εφορίας ή πιθανής πρόβλεψης ανόδου των τιμών.

Στην πρώτη περίπτωση θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι ένα μέρος των κρατικών δαπανών οδηγεί στη έκδοση νέου χαρτονομίσματος όταν όμως οι δαπάνες δεν υλοποιηθούν σε προσφορά αγαθών η εμφάνιση των πληθωριστικών πιέσεων είναι βέβαιη.

Αλλά και στη δεύτερη περίπτωση, ενώ δεν πρόκειται για έκδοση νέου χαρτονομίσματος, ή ενεργοποίηση χρήματος ή και μετατροπή των χρεογράφων σε μετρητά οδηγούν στο ίδιο αποτέλεσμα, εφόσον οι δαπάνες των ιδιωτών προορίζονται αποκλειστικά για καταναλωτικούς σκοπούς. Αλλά και οι δαπάνες του ιδιωτικού τομέα στην παραγωγή δεν είναι παντού αποδοτικές (σπατάλες, κακή διαχείριση) φαινόμενα που είναι δυνατόν να οδηγήσουν στην πρόκληση πληθωριστικών πιέσεων.

Είναι συνεπώς υπερβολή να λέγεται ότι οι δημόσιες δαπάνες είναι κατ'εξοχήν αιτία που προκαλεί πληθωριστικές πιέσεις. Σοβαρή αιτία πληθωριστικών πιέσεων είναι οι υπερβολικές δαπάνες που μπορούν να προέλθουν είτε από δημόσιο τομέα είτε από ιδιωτικό. Ακόμα και οι επενδύσεις ανάλογα με τον προορισμό τους (κατασκευές, παραγ. εξοπλισμός) ή την πηγή χρηματοδοτήσεώς τους (χρηματ. πιστώσεις, αυτοχρηματοδότηση) μπορεί να προκαλέσουν πληθωριστικές πιέσεις. Επομένως οι παραγωγικές δαπάνες δεν είναι απαλλαγμένες από το ενδεχόμενο πληθωριστικών πιέσεων εφόσον αυτές υπερβούν σε όγκο τις διαθέσιμες αποταμιεύσεις. Οι επενδύσεις που δεν είναι άμεσης

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΠΛΗΘΩΡΙΣΤΙΚΕΣ ΠΙΕΣΕΙΣ

παραγωγικής απόδοσης, μετατρέπόμενες κατά ένα μέρος τους σε μισθούς και υψηλά κέρδη για όσους αναλαμβάνουν την πραγματοποίησή τους, μπορεί να προκαλέσουν πληθωριστικές πιέσεις, που να γίνουν αισθητές ακόμα και στην αρχική περίοδο απόδοσης τους σε υλικά αγαθά. Πολύ αργότερα η παραγωγική απόδοση των επενδύσεων αποκτά πληθωριστικό χαρακτήρα καθώς η προσφορά αγαθών αρχίζει να ανταποκρίνεται στην ήδη αυξημένη ζήτηση.

Οι αρχικές επενδύσεις κανονικά για την οικονομία έχουν πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις, προκαλώντας νέο κύμα επενδύσεων που συνδέονται μ'αυτές. Με τις πρόσθετες αυτές επενδύσεις και όταν η απασχόληση φτάσει σε υψηλό επίπεδο οι πληθωριστικές πιέσεις αυξάνονται ακόμα περισσότερο.

Πληθωριστικές πιέσεις προκαλούνται και όταν ακόμα ο κρατικός προϋπολογισμός είναι ισοσκελισμένος και οι δαπάνες καλύπτονται από τα έσοδα του κράτους (φόρους), και νέα δάνεια. Στην περίπτωση αυτή η ενεργοποίηση αποθησαυρισμένου χρήματος μπορεί να ενισχύσει ακόμα περισσότερο τη ζήτηση καταναλωτικών αγαθών, με κίνδυνο να προκληθούν πληθωριστικές πιέσεις. Για την αποφυγή των πιέσεων αυτών θα πρέπει να αλλάξει η συνάρτηση της κατανάλωσης και να ενισχυθεί η αποταμίευση. Με τον τρόπο αυτό θα επιτευχθεί η εκτροπή ενός μέρους των αμοιβών και των αυξημένων εισοδημάτων από την ήδη αυξημένη κατανάλωση. Όλα αυτά λέγονται από θεωρητικής πλευράς, διότι ο πληθωρισμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως μέσο χρηματοδότησης των επενδύσεων.

Γενικά οι επενδύσεις, και κύρια οι χώρες που έχουν παράτολμα επενδυτικά προγράμματα, γίνονται αιτία πληθωριστικών πιέσεων που εξελίσσονται τελικά σε πληθωρισμό. Η αύξηση των τιμών καθίσταται τότε ανεξέλεγκτη. Οι εισαγωγές από το εξωτερικό σε μηχανικό εξοπλισμό πρώτες ύλες κ.α. αυξάνουν με αποτέλεσμα την εξάντληση των συναλλαγματικών διαθεσίμων της χώρας χωρίς η εθνική οικονομία να είναι ακόμα σε θέση να μετουσιώσει τις επενδύσεις σε υλικά αγαθά, με τα οποία θα καλύψει τις ανάγκες της εσωτερικής αγοράς προβαίνοντας επιπλέον και σε εξαγωγές.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι δεν μπορεί να γίνει σαφείς διάκριση ανάμεσα στις επιμέρους αιτίες που προκαλούν πληθωριστικές πιέσεις. Αν αυτές δηλ. προέρχονται από το δημόσιο ή τον ιδιωτικό τομέα ή αν είναι άμεσα παραγωγικές ή όχι. Πολλές από αυτές, αν και από τη φύση τους

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΠΛΗΘΩΡΙΣΤΙΚΕΣ ΠΙΕΣΕΙΣ

παραγωγικές μπορεί τελικά λόγω κακής διαχείρισης ή άλλων αιτιών να καταλήξουν σε αποτυχία προκαλώντας πληθωριστικές πιέσεις ενώ υπάρχουν δαπάνες οι οποίες αν και άμεσα μη παραγωγικές, δεν προκαλούν πάντοτε σε πληθωριστικές πιέσεις όπως π.χ. τα δημόσια έργα που προτείνονται στο κευσιανό υπόδειγμα για την αναζωπύρωση της οικονομίας, αν και δεν προσφέρουν άμεσα παραγωγικό έργο δεν υπάρχει κίνδυνος πρόκλησης πληθωριστικών πιέσεων.

Για τον υπολογισμό των πληθωριστικών πιέσεων με προέλευση τη ζήτηση, χρησιμοποιήθηκαν πολλές μέθοδοι. Ο Keynes και άλλοι επιχείρησαν τον υπολογισμό τους συγκρίνοντας το μέγεθος των εισοδημάτων που προορίζονται για τις τελικές δαπάνες με τον όγκο των τελικών προϊόντων στην τρέχουσα τιμή τους. Μια άλλη μέθοδος στέκεται στον τρόπο χρηματοδότησης της ζήτησης παρά στο μέγεθος της ζήτησης διακρίνοντας τους εσωτερικούς και εξωτερικούς χώρους που αυτή χρηματοδοτείται.. υπάρχει ακόμα και ο υπολογισμός κατά τομέα ιδιαίτερα στους τομείς εκείνους που είναι στρατηγικής σημασίας και οι πληθωριστικές πιέσεις που αυτοί ασκούν είναι μακροχρόνιας διάρκειας με κίνδυνο να μετατεθούν σε ολόκληρη την οικονομία.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : ΜΕΤΕΞΕΛΙΞΗ ΠΛΗΘΩΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΙΕΣΕΩΝ ΣΕ
ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟ

Ο πληθωρισμός επηρεάζει όλη την οικονομία προκαλώντας την γενική αύξηση τιμών. Αντίθετα οι πληθωριστικές πιέσεις είναι περιορισμένης έκτασης. Πιο συχνά εκδηλώνονται σε ένα κλάδο ή τομέα της παραγωγής όπως π.χ. είδη κατανάλωσης, καύσιμα, ξένο συνάλλαγμα. Από τη στιγμή που θα εκδηλωθούν υπάρχουν δυο ενδεχόμενα : Να γενικευτούν μετεξελησόμενες σε πραγματικό πληθωρισμό ή κάτω από την επίδραση ορισμένων μέτρων ή συγκυριακών περιστατικών να αποδυναμωθούν και να εξαφανιστούν. Για παράδειγμα με την εισαγωγή καταναλωτικών αγαθών σε χαμηλότερες τιμές ή με την προοπτική μιας αύξησης της παραγωγής ομοϊδών προϊόντων μπορεί να παρεμποδιστεί η παραπέρα αύξηση τιμών. Έτσι ασκείται κατασταλτική επίδραση επαναφέροντας τις στην πρότερα τους θέση. Το ίδιο συμβαίνει με κάθε άλλο αγαθό που η σπανιότητά του στην αγορά μπορεί να προκαλέσει άνοδο των τιμών. Όσο για το ξένο συνάλλαγμα μια παρέμβαση της κεντρικής τράπεζας, με ταυτόχρονη πώληση του σε σταθερές τιμές μπορεί να αναχαίτιση την ύψωση του επιπέδου τιμών για μια ορισμένη χρονική περίοδο. Με τα μέτρα αυτά και πολλά άλλα ο κίνδυνος να γενικευτεί η αύξηση τιμών αποτρέπεται και οι πληθωριστικές πιέσεις εξαφανίζονται.

Υπάρχει όμως και το ενδεχόμενο οι τάσεις αυτές να γενικευτούν και να υπάρχουν και ανάλογες προϋπόθεσης. Οι παράγοντες που συντελούν στην δημιουργία των προϋποθέσεων αυτών είναι οι ακόλουθοι:

1. Η προσφορά αγαθών να μην μπορεί να ανταποκριθεί στην αυξημένη ζήτηση παρά μόνο με υψηλό κόστος παραγωγής.

2. Υψηλή αγοραστική δύναμη καταναλωτών. Το φαινόμενο αυτό είναι πιθανό να προέρχεται από υπερβολική αύξηση των πιστώσεων του τραπεζικού συστήματος γεγονός που επιβάλλει τη λήψη αναλόγων μέτρων για την απορρόφηση του πλεονάζοντος χρήματος στην αγορά (ύψωση επιτοκίου, περιορισμός πιστώσεων)

3. Η άμεση δαπάνη των διάφορων εισοδημάτων ή και ρευστοποίηση του χρήματος για καταναλωτικούς σκοπούς

Αν οι παραπάνω συνθήκες δεν υπάρχουν τότε οι πιέσεις αυτές αρχίζουν να περιορίζονται στον τομέα όπου εκδηλώθηκαν και με την πάροδο του χρόνου εξαφανίζονται. Στις περιπτώσεις αυτές δυο πράγματα πρέπει να προσεχτούν.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : ΜΕΤΕΞΕΛΙΞΗ ΠΛΗΘΩΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΙΕΣΕΩΝ ΣΕ
ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟ

Να γίνει πρώτον ο εντοπισμός του τομέα ή του κλάδου όπου εκδηλώνονται πληθωριστικές πιέσεις και δεύτερο μετά από μελέτη των αιτίων που τις προκαλούν, τη μορφή που εμφανίζονται, την ένταση να παρθούν τα κατάλληλά μέτρα για την αντιμετώπισή τους. Οι πληθωριστικές πιέσεις σε όποιον τομέα ή κλάδο οικονομικής δραστηριότητας και αν εκδηλωθούν έχουν επιμέρους ιδιομορφίες γεγονός που υπαγορεύει τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν και αυτά δεν είναι τα ίδια σε όλες τις περιπτώσεις και εποχές.

Μια σωστή πολιτική μπορεί να ανατρέψει τη γενίκευση των πληθωριστικών πιέσεων σε πληθωρισμό. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου η γενίκευση των πληθωριστικών πιέσεων δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί με συνηθισμένα μέσα όπως π.χ. η ύψωση των επιτοκίων. Αν οι πληθωριστικές πιέσεις προέρχονται από αύξηση των κρατικών δαπανών και κατευθύνονται σε μη παραγωγικούς σκοπούς, (εξοπλισμοί) η κατάσταση αντιμετωπίζεται με οικονομικά μέτρα. Αν προέρχονται από υπερβολικές επενδύσεις σε κλάδους παραγωγής που δεν είναι άμεσα παραγωγικοί τα μέτρα που θα ληφθούν είναι η αύξηση επιτοκίου, περιορισμός πιστώσεων. Όταν οι πληθωριστικές πιέσεις προέρχονται από αύξηση της κατανάλωσης χωρίς να υπάρχει αντίστοιχη αύξηση της παραγωγής για αποκατάσταση μεταξύ ισορροπίας και ζήτησης είναι :

1. Από πλευράς προσφοράς ενθάρρυνση με διάφορα μέτρα παραγωγής και αν αυτό δεν είναι δυνατόν η εισαγωγή αγαθών από το εξωτερικό.

2. Από πλευρά ζήτησης μείωση της με αύξηση φορολογίας και καθήλωση των μισθών. Τα μέτρα αυτά είναι μια λύση όχι όμως η καλύτερη.

Στο πέρασμα από τις πληθωριστικές πιέσεις στον πληθωρισμό παρατηρούνται συνήθως οι ακόλουθες διαδικασίες :

1. Αρχικά εκδηλώνονται πληθωριστικές πιέσεις σε ορισμένους τομείς ή κλάδους παραγωγής χωρίς να σημειωθεί οριστική αποσταθεροποίηση των τιμών. Τα αποθέματα εξαντλούνται και η ζήτηση επεκτείνεται σε υποκατάστατα προϊόντα. Ο πληθωρισμός βρίσκεται σε λανθάνουσα κατάσταση.

2. Όταν οι πληθωριστικές πιέσεις ενισχύονται προκαλώντας σε περιορισμένη έκταση αύξηση τιμών. Αν οι αγορές είναι ανταγωνιστικές π.χ. τρόφιμα οι τιμές κάτω από την πίεση της ζήτησης αυξάνουν αρκετά γρήγορα. Αν οι αγορές είναι οργανωμένες και κατευθυνόμενες η αύξηση τιμών δεν ακολουθεί άμεσα αύξηση της ζήτησης αλλά γενικότερες

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : ΜΕΤΕΞΕΛΙΞΗ ΠΛΗΘΩΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΙΕΣΕΩΝ ΣΕ
ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟ

στρατηγικές. Η άνοδος των τιμών αποδίδεται στην αύξηση του κόστους παραγωγής και ειδικότερα στο εργατικό κόστος. Ο πληθωρισμός περιορίζεται στον τομέα που αρχικά εκδηλώθηκε χωρίς να παίρνει ευρύτερες διαστάσεις.

3. Σε Τρίτη φάση ο πληθωρισμός υπερβαίνει τα όρια κλάδου παραγωγής ή τομέα που εκδηλώθηκε και σε άλλους τομείς τη παραγωγική δραστηριότητας. Η ταχύτητα διάδοσής του εξαρτάται από την δομή και τη θέση των τομέων αυτών στην οικονομία. Η διάδοση είναι ταχύτερη αν οι τομείς που ξεκίνησε ή έχουν αυξημένη δραστηριότητα συνδεδεμένοι με βιομηχανικές μονάδες ή κλάδους παραγωγής. Αντίθετά εάν οι τομείς είναι παθητικοί τότε οι αυξημένες από την άνοδο τιμών εισπράξεις του δεν έχουν άμεση επίδραση πάνω στους άλλους τομείς της δραστηριότητας. Το φαινόμενο αυτό παρατηρείται στον γεωργικό τομέα παραγωγής.

Η επιτάχυνση του πληθωρισμού κατά ένα μεγάλο μέρος εξαρτάται και από την συμπεριφορά των καταναλωτών. Αν η άνοδος τιμών θεωρείται πρόσκαιρη, η ζήτηση είναι ελαστική και η αύξηση συγκρατημένοι. Από τη στιγμή που ο πληθωρισμός θα επικρατήσει για ένα διάστημα η συμπεριφορά των καταναλωτών αλλάζει. Αρχίζουν να αγοράζουν αγαθά με την ελπίδα ότι έτσι θα αποφύγουν ακόμα μεγαλύτεροι μελλοντική αύξηση. Με αυτό τον τρόπο η κατάσταση οδηγείται σωρευτικά στον πληθωρισμό.

Όταν τα αντιπληθωριστικά μέτρα που έχουν παρθεί δεν φέρνουν αποτέλεσμα τότε ο πληθωρισμός γενικεύεται και αρχίζει να καλπάζει. Οι αγοραστές αποφεύγουν την κατοχή χρήματος που διαρκώς υποτιμάται και αναζητούν αγαθά ενώ οι πωλητές και παραγωγοί αρνούνται το υποτιμημένο νόμισμα και προτιμούν δημιουργία αποθεμάτων. Μέσα από αυτή τη διαδικασία ο πληθωρισμός ενισχύεται ακόμα περισσότερο η κερδοσκοπία γενικεύεται και η παραγωγική εργασία χάνει το νόημά της. Οι κοινωνικές εντάσεις οξύνονται και η υποαπασχόληση παίρνει μεγάλες διαστάσεις και η νομισματική κατάρρευση καθίσταται αναπόφευκτη.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΟΣΤΟΥΣ

Μέχρι στιγμής ως αιτία πληθωριστικών πιέσεων θεωρήθηκε η υπερβολή δαπανών, που σημαίνει υπερβολική προσφορά χρήματος (πληθωρισμός ζήτησης).

Με την εμφάνιση των χωρών του τρίτου κόσμου και την διεκδίκηση στη διεθνή αγορά, καλύτερων τιμών των πρώτων υλών που έχουν στη διάθεσή τους η έρευνα για τις αιτίες που προκαλούν πληθωριστικές πιέσεις στράφηκε σε σημαντικό βαθμό στο κόστος παραγωγής από όπου και ο όρος πληθωρισμός κόστους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα πληθωρισμού κόστους είναι η αύξηση των τιμών των βιομηχανικών προϊόντων της δεκαετίας του 1970 που είχε για αφετηρία την μεγάλη αύξηση των τιμών κατά τα έτη 1973 και 1979. Με την αύξηση εκείνη η διεθνής οικονομία γνώρισε την περίοδο αυτή μια κρίση γνωστή και ως πετρελαιακή κρίση.

Σε μια πρώτη περίοδο κερδισμένοι από την κρίση εκείνη βρέθηκαν οι πλουτοπαραγωγικές χώρες και τα διεθνή μονοπώλια εμπορίας και διακίνησης πετρελαίου. Σε δεύτερη φάση κέρδισαν οι αναπτυσσόμενες βιομηχανικά χώρες που με την άνοδο των τιμών των βιομηχανικών προϊόντων και της σύγχρονης τεχνολογίας γενικά πέτυχαν να εξασφαλίσουν κολοσσιαία υπερκέρδη.

Η εξέλιξη εκείνη συνδυάστηκε και με τους αγώνες των εργατικών συνδικάτων και των μισθωτών γενικά για αύξηση των αποδοχών τους. Έτσι ο πληθωρισμός κόστους ως αντικείμενο έρευνας για τις αιτίες που προκαλούν τον πληθωρισμό θεωρήθηκε σαν μια από τις βασικότερες αιτίες που τον προκαλούν.

Η θεωρία αυτή κάλυπτε σε μεγάλο βαθμό την εργοδοσία και το μεγάλο κεφάλαιο, στην προσπάθειά τους να επιρρίψουν ευθύνες για την άνοδο των τιμών στις χώρες παραγωγής, πρώτων υλών καυσίμων. Για αυτά τα τελευταία το επιχείρημα που προβάλλεται είναι ότι οι μισθοί αυξάνουν γρηγορότερα από ότι η παραγωγικότητα της εργασίας. Το γεγονός αυτό οδηγεί τελικά στη μείωση του ποσοστού κέρδους και στην αποθάρρυνση των κεφαλαιούχων για επενδύσεις και για συνέχιση της παραγωγικής τους δραστηριότητας στους τομείς εκείνους που είναι ασύμφορη η τοποθέτηση κεφαλαίων λόγω του υψηλού κόστους της εργατικής δύναμης.

Οι απόψεις αυτές αποτελούν μια εύκολη ερμηνεία των αιτιών που προκαλούν πληθωρισμό και επιπλέον συνιστούν μια προσπάθεια για να συγκαλυφθούν οι πραγματικές του αιτίες. Η προσπάθεια αυτή δεν είναι άσχετη με το σκληρό αγώνα που διεξάγεται για την αναδιανομή του εθνικού

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΟΣΤΟΥΣ

εισοδήματος σε βάρος των ασθενέστερων κοινωνικών τάξεων και των καθυστερημένων λαών. Πληθωρισμός κόστους μπορεί να υπάρξει μόνο περιστασιακά και για λίγο σχετικά χρονικό διάστημα. Αυτό γίνεται φανερό από τους ακόλουθους λόγους :

1. Οι διεκδικήσεις των εργατικών συνδικάτων κατά κανόνα ακολουθούν την αύξηση των τιμών με κάποια χρονική απόσταση αρκετά σημαντική. Αυτό δίνει τη δυνατότητα στους κεφαλαιούχους κατά το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί να αποκομίσουν αρκετά υψηλά κέρδη που είναι μεγαλύτερα του μέσου ποσοστού κέρδους.

2. Η αύξηση των μισθών που επιτυγχάνεται από τα εργατικά συνδικάτα δεν καλύπτει συνήθως το ποσοστό αύξησης του πληθωρισμού που προχωρεί αφήνοντας πολύ πίσω τις διεκδικήσεις των εργαζομένων.

3. Με την ανάπτυξη της τεχνολογίας που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια η παραγωγικότητα της εργασίας αυξάνει συνήθως με ρυθμούς πολύ πιο υψηλούς από ότι το ποσοστό αύξησης των μισθών. Επιπλέον με την αύξηση της σύνθεσης του κεφαλαίου που ακολουθεί την τεχνολογική πρόοδο ο αριθμός των εργαζομένων στη λειτουργία της επιχείρησης μειώνεται διαρκώς, με αποτέλεσμα η συμμετοχή στη διανομή του εθνικού εισοδήματος, έστω και αν οι μισθοί τους γνωρίζουν μια κάποια αύξηση, από τα ίδια τα πράγματα να ελαττώνεται. Ο πληθωρισμός κόστους, σε ότι αφορά την αμοιβή της εργατικής δύναμής μπορεί να ισχύσει σε ελάχιστες περιπτώσεις, όπως σε κατάσταση πλήρους απασχόλησης για ορισμένα επαγγέλματα που για μια ορισμένη περίοδο βρίσκονται σε πλεονεκτική θέση και όταν η προσφορά και η ζήτηση εργασίας είναι υπέρ των εργαζομένων. Αλλά και στην περίπτωση αυτή ο πληθωρισμός αυτού του είδους δεν είναι αμιγής πληθωρισμός κόστους αλλά συμπλέκεται με τον πληθωρισμό ζήτησης.

Πληθωρισμός κόστους μπορεί ακόμα να προκύψει όταν επί πολύ χρονικό διάστημα δεν ανανεώνεται ο τεχνικός εξοπλισμός με αποτέλεσμα τη μειωμένη παραγωγικότητα και το υψηλό κόστος παράγωγής έναντι ομοϊδών προϊόντων του εξωτερικού. Στην περίπτωση αυτή οι υψηλές τιμές των προϊόντων δημιουργούν τη λανθασμένη εντύπωση ότι προέρχονται από τα δήθεν υψηλά ημερομίσθια των εργαζόμενων, ενώ τα ίδια τα ημερομίσθια για τις επιχειρήσεις που έχουν εκσυγχρονίσει τον τεχνικό τους εξοπλισμό και τις μεθόδους παράγωγής δεν αποτελούν αίτια υψηλού κόστους αλλά

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΟΣΤΟΥΣ

πηγή υψηλών κερδών. Πρόκειται γενικά για το ίδιο φαινόμενο που παρατηρείται στη ελληνική βιομηχανία και στην οικονομία γενικότερα.

4. Η αύξηση της τιμής των πρώτων υλών όταν αυτές προσφέρονται μονοπωλιακά από ορισμένες χώρες και δεν υπάρχουν σημαντικά υποκατάστατα τους μπορεί να αποτελέσει αιτία πληθωριστικών πιέσεων ή να γίνει η αρχή μιας γενικής οικονομικής κρίσης που προϋπήρχε σε λανθάνουσα κατάσταση. Μετά όμως από μια πρώτη διαταραχή η οικονομική και πολιτική υπεροχή των προηγμένων βιομηχανικά χωρών παρέχει σε αυτές την δυνατότητα να επιβάλουν στις καθυστερημένες χώρες - παράγωγους πρώτων υλών και καυσίμων- τους όρους τους στο διεθνές εμπόριο και στις συναλλαγές, με αποτέλεσμα την επαναπροσαρμογή του συσχετισμού των τιμών. Και αν ακόμα πάρουμε ως δεδομένο ότι η υπερβολική άνοδος των τιμών των πρώτων υλών και των καυσίμων για μια ορισμένη χρονική περίοδο στάθηκε η αιτία πρόκλησης του πληθωρισμού έχει παρατηρηθεί διεθνώς ότι και μετά την πτώση της τιμής τους ο πληθωρισμός συνεχίζει να υφίσταται. Το γεγονός αυτό ότι πέρα από την αρχική αιτία που τον προκαλεί υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που συνεχίζουν να τον διατηρούν εφόσον αυτοί δεν εξαλείφονται.

5. Ο πληθωρισμός κόστους συνεπάγεται αύξηση της αγοραστικής δύναμης των εργαζομένων ή και των χωρών παραγωγής πρώτων υλών και καυσίμων. Μια τέτοια αύξηση στη διεθνή αγορά μετουσιώνεται σε αύξηση ζήτησης των καταναλωτικών αγαθών ή παραγωγικού εξοπλισμού. Αν η προσφορά των αγαθών αυτών ανταποκρίνεται στην αυξημένη ζήτηση, τότε η αύξηση του κόστους πέφτει πάνω στην τιμή των προϊόντων που γνωρίζουν αντίστοιχα ανάλογη αύξηση της τιμής τους. Αντίθετα αν η αύξηση αυτή των προϊόντων δεν αποκτήσει δική της δυναμική και δεν μετεξελιχθεί σε γενικό φαινόμενο τότε δεν μπορεί καταρχήν να θεωρηθεί πληθωρισμός και πολύ περισσότερο δεν είναι πληθωρισμός κόστους. Απλώς πρόκειται για μια διαταραχή του επιπέδου των τιμών και αντίστοιχα της νομισματικής ισορροπίας, η οποία στη συνέχεια αποκαθιστάται σε ένα άλλο επίπεδο διαφορετικό από εκείνο που προϋπήρχε.

Αν όμως η προσφορά αγαθών δεν μπορεί να ανταποκριθεί στην αυξημένη ζήτηση του ευρύτερου καταναλωτικού κοινού ή των χωρών παραγωγής πρώτων υλών τότε ο πληθωρισμός που θα προκληθεί μετεξελίσσεται σε πληθωρισμό ζήτησης. Για τους παραπάνω λόγους ο

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΟΣΤΟΥΣ

πληθωρισμός κόστους αμφισβητείται σαν αμιγές οικονομικό φαινόμενο. Αντίθετα αυτός διαιωνίζεται από τη διψά του κέρδους.

Για τις χώρες που υστερούν στη σύγχρονη τεχνολογία και η συμμετοχή τους στη διεθνή αγορά είναι περιθωριακή, η άνοδος των τιμών λόγω υψηλού κόστους παραγωγής καταλήγει τελικά σε βάρος των εξαγωγών τους. Οι οικονομίες των χωρών αυτών έναντι των βιομηχανικά αναπτυγμένων χωρών έχουν συνήθως το συγκριτικό πλεονέκτημα της φτηνής εργατικής δύναμης. Το γεγονός αυτό τις καθιστά ικανές να αντέχουν κατά κάποιο τρόπο στον ανταγωνισμό της διεθνούς αγοράς. Αυτός είναι και ο λόγος που οι οικονομίες τους είναι ευαίσθητες στην αύξηση της αμοιβής των εργαζομένων. Από εδώ ακριβώς δημιουργείται και η αντίληψη του πληθωρισμού κόστους ενώ στην ουσία πρόκειται για πληθωρισμό που η προέλευση του βρίσκεται στις αδυναμίες διαρθρωτικού χαρακτήρα που τις διακρίνει. Ο πληθωρισμός αυτού του είδους χαρακτηρίζει κατά κύριο λόγο τις αναπτυσσόμενες χώρες και είναι διαρθρωτικού χαρακτήρα. Η αδυναμία των χωρών να αναπτύξουν και να εκσυγχρονίσουν τον παραγωγικό τους εξοπλισμό τις καθιστά ανίκανες να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της διεθνούς αγοράς. Οι επιπτώσεις στα ισοζύγια εξωτερικών τους πληρωμών είναι δυσμενής με αποτέλεσμα την διατάραξη της νομισματικής τους ισορροπίας που έκφραση της είναι ο πληθωρισμός.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΟΣΤΟΥΣ

Ο πληθωρισμός ουσιαστικά αποτελεί μέσο αναδιανομής του εθνικού εισοδήματος. Ο αγώνας για την αναδιανομή διεξάγεται σε δυο μέτωπα:

1. Από την μια οι κάτοχοι των μέσων παραγωγής και γενικότερα οι κεφαλαιούχοι και από την άλλη οι εργαζόμενοι. Ο αγώνας αυτός πολλές φορές παίρνει ταξικό χαρακτήρα και η έκβαση του κρίνεται από τον συσχετισμό των δυνάμεων. Αποτέλεσμά του η συσσώρευση πλούτου από τη μια και από την άλλη των εργαζομένων στο εθνικό εισόδημα

2. Από την άλλη σημειώνεται ο αγώνας ανάμεσα στους διάφορους κύκλους που συνθέτουν τους κατόχων των μέσων παραγωγής και τους εκπροσώπους του κεφαλαίου για το ποιος θα επωφεληθεί περισσότερο από τον πληθωρισμό. Συνηθισμένο φαινόμενο οι ισχυρότερες επιχειρήσεις να απορροφούν τις ασθενέστερες. Αποτέλεσμα της διαδικασίας αυτής είναι η ακόμα μεγαλύτερη συγκέντρωση και συγκεντρωποίηση του κεφαλαίου.

Εκείνοι που διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο είναι οι κάτοχοι αποθεμάτων σε καταναλωτικά αγαθά. Η αυξημένη ζήτηση των καταναλωτών εξανεμίζει τα πενιχρά αποθέματά τους φορτώνοντας τους με υποτιμημένο νόμισμα. Αλλά και οι κύκλοι των εξωτερικών συναλλαγών κατακλύζονται από τη ζήτηση ξένου συναλλάγματος ως πιο σταθερού που το ανταλλάσσουν με το εθνικό που συνεχώς υποτιμάται. Η κίνηση αυτή οδηγεί στη μεγαλύτερη υποτιμήσει του εθνικού νομίσματος και στην υπερτίμηση των εισαγωγών με αποτέλεσμα την υπερχρέωση της εθνικής οικονομίας.

Σε συνθήκες πληθωρισμού φαινόμενα όπως τα παραπάνω παρουσιάζονται πολλά καλύπτοντας τις διαφορές μορφές της οικονομικής δραστηριότητας.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 : ΜΟΡΦΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙ
ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ

Ο πληθωρισμός στην εξέλιξη του περνά από ορισμένες φάσεις. Ανάλογα με τις αιτίες που τον προκαλούν και την ένταση που έχουν αυτές είναι και οι μορφές και το μέγεθος της ταχύτητας του με την οποία αυτός εμφανίζεται. Αυτά καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό και τα μέτρα που υπαγορεύονται για την αντιμετώπιση του, όπως και οι επιπτώσεις του, οικονομικές και κοινωνικές που θα έχει για την εθνική οικονομία και το εθνικό σύνολο.

α) Η ΤΑΧΥΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

Ο πληθωρισμός προσδιορίζεται ως ένα καθολικό φαινόμενο που στη διαδικασία του αποκτά δική του δυναμική και έχει μια ορισμένη ταχύτητα και συνεπώς αυτή δεν πρέπει να είναι ξένη ούτε προς τις αιτίες που τον προκαλούν αλλά ούτε και προς την έντασή τους. Αν υποθέσουμε ότι ο πληθωρισμός προέρχεται από υπερβολική ζήτηση τότε το μέγεθος της και η έκταση που θα πάρει αυτή μέσα στο χρόνο θα επιδράσουν σημαντικά πάνω στην ταχύτητά του.

Σε μια πρώτη προσέγγιση η ταχύτητα του πληθωρισμού αποδίδεται στην απόσταση που χωρίζει την προσφορά αγαθών από την ζήτησή τους. Η αδυναμία της προσφοράς να ανταποκριθεί στην αυξημένη ζήτηση είτε αυτή οφείλεται στην πλήρη απασχόληση του εργατικού δυναμικού της χώρας (κατάσταση πλήρους απασχόλησης), είτε σε άλλους λόγους αποτελεί σοβαρό παράγοντα που συμβάλει στην αύξηση της ταχύτητας του πληθωρισμού. Συχνά γίνεται λόγος για την ποσότητα του κυκλοφορούντος χρήματος ως τον παράγοντα που δίνει την κύρια ώθηση στην αύξηση της ταχύτητας του πληθωρισμού. Η έκδοση νέου χρήματος είναι πράγματι ένας παράγοντας που μπορεί να προκαλέσει πληθωριστικές πιέσεις ή να επιταχύνει τον πληθωρισμό. Συνήθως όμως αυτή ακολουθεί την αύξηση των τιμών και δεν προηγείται. Όταν το χρήμα δεν επαρκεί για τις ανταλλαγές, οι συναλλασσόμενοι καταφεύγουν στις εμπράγματα ανταλλαγές ενώ η αύξηση των τιμών συνεχίζει την δική της πορεία.

Αν ο πληθωρισμός υποχωρήσει ουσιαστικά και σταθεροποιηθούν οι τιμές, η ποσότητα του χρήματος που κυκλοφορεί μπορεί για μια ορισμένη χρονική περίοδο να είναι περισσότερη από ότι έχει ανάγκη η οικονομία. Με την βελτίωση όμως της οικονομικής κατάστασης γενικά αυτή βαθμιαία απορροφάται χωρίς να προκαλέσει νομισματικές ανισορροπίες.

Στην ερμηνεία της ταχύτητας του πληθωρισμού η εμπειρία που αποκτήθηκε από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και τα χρόνια της

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 : ΜΟΡΦΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙ
ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ

αποκατάστασης στο μεσοπόλεμο οδήγησαν, γύρω από το θέμα αυτό, στη διατύπωση μιας σειράς απόψεων που για επίκεντρο είχαν ψυχολογικούς παράγοντες. Υποστηρίχτηκε δηλαδή ότι η ταχύτητα του πληθωρισμού εξαρτάται από τις προβλέψεις των καταναλωτών για την μελλοντική εξέλιξη των τιμών. Αν προβλέπεται άνοδος των τιμών τότε η ζήτηση αυξάνει ακόμα περισσότερο με ρυθμούς που προετημάζουν την παραπέρα αύξησή τους. Στην αντίθετη περίπτωση η ζήτηση μειώνεται και οι τιμές των αγαθών πέφτουν.

Η παραπάνω θέση άνοιξε μια νέα οπτική στη νομισματική θεωρία και πιο συγκεκριμένα στην ερμηνεία της ταχύτητας του πληθωρισμού. Δεν απέφυγε όμως η θέση αυτή την κριτική. Η αδυναμία που τις αποδίδουν είναι ότι η αντίδραση των ατόμων είναι πανομιότιπη χωρίς καμιά διάκριση στην συμπεριφορά τους. Δεν κάνει επίσης διάκριση στη συμπεριφορά των διάφορων κοινωνικών τάξεων των στρωμάτων ή των ομάδων που τα συμφέροντά τους διαφέρουν και συνεπώς δεν έχουν τις ίδιες αντιδράσεις απέναντι σε ένα τόσο ζωτικής σημασίας για αυτούς φαινόμενο όπως είναι η αύξηση των τιμών .

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 : ΕΡΠΩΝ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ

Μετά τον καλπάζοντα τα τελευταία χρόνια ορισμένες οικονομίες κυρίως των αναπτηγμένων χωρών γνωρίζουν τον αποκαλούμενο έρπωντα πληθωρισμό

Ως οικονομικό φαινόμενο χαρακτηρίζεται από μια άνοδο των τιμών (ποσοστό 3-5% και κατα άλλους 2-4%) που δεν καταλήγει όμως σε ανοιχτό πληθωρισμό. Ουσιαστικά πρόκειται για πληθωριστικές πιέσεις που καταλήγουν σε σταδιακές ισορροπίες χωρίς να εξελίσσονται σε ανισορροπίες διάρκειας και μεγάλης εμβέλειας. Σε περιόδους έρποντος πληθωρισμού συχνά συνυπάρχουν τάσεις πληθωριστικές και τάσεις αντίπληθωριστικές. Ακόμα και σε περιόδους οικονομικής κάμψης ο έρπων πληθωρισμός συνεχίζει να υφύσταται.

Οι ψυχολογικοί παράγωντες στην προκειμένη περίπτωση δεν παίζουν σημαντικό ρόλο ώστε η βαθμιαία και βραδεία άνοδος των τιμών να μετεξεληχθεί σε ανοιχτό πληθωρισμό. Ουσιαστικά πρόκειται για αγώνα τριβής μεταξύ εργαζωμένων και εργοδοτών. Ευθύς μόλις σταματήσει αυτός, ο έρπων πληθωρισμός παύει να υπάρχει. Γι'αυτό 'οπως υποστηρίζεται ο έρπων πληθωρισμός δεν είναι αποτέλεσμα υπερβολικών πιστώσεων του τραπεζικού συστήματος ούτε ένα ξέσπασμα υπερβολικής ζήτησης.

Το γεγονός ότι ο έρπων πληθωρισμός δεν καταλήγει σε ανοιχτό πληθωρισμό τον κάνει να ξεχωρίζει από τις συνηθισμένες πληθωριστικές τάσεις που αν δεν προσεχτούν, την κατάλληλη στιγμή μπορεί να οδηγήσουν σε ανοιχτό πληθωρισμό. Η διάκρισή του έρποντος από τον ανοιχτό πληθωρισμό συνήσταται στα πιο κάτω στοιχεία :

- α) στη διάρκειά του που είναι μακρόχρονη
- β) στους ρυθμούς του που δεν είναι σωρευτικού χαρακτήρα
- γ)στις επιπτώσεις του.

Με τον έρποντα πληθωρισμό δεν ανατρέπονται οι ρυθμοί της αγοράς. Με άλλα λόγια οι καταναλωτές και οι επενδυτές εξαιτίας του δεν μεταβάλουν τις προτιμήσεις τους ούτε τα επενδυτικά τους σχέδια. Οι αποταμιεύσεις ακολουθούν τον ρυθμό τους και η κερδοσκοπία δεν παρουσιάζει εξάρσεις, και επιπλέον εξαιτίας του δεν δημιουργήται αίσθημα φυγής μπροστά στο νόμισμα.

Ο έρπων πληθωρισμός προκαλείται από πολλές αιτίες. Η σημαντικότερη από αυτές είναι η βαθμιαία και διαρκής τάση για υψηλότερα κέρδη και εισοδήματα και η ελαστικότητα της προσφοράς του χρήματος. Η πρώτη εκφράζει την τριβή μεταξύ κεφαλαίου και εργασίας για την διανομή

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 : ΕΡΠΩΝ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ

του εθνικού εισοδήματος. Στη συγκεκριμένη περίπτωση η διαπάλη δεν παίρνει οξύτητα.

Σε μια σύγχρονη καπιταλιστική οικονομία η προσφορά του χρήματος είναι ελαστική από το φόβο των νομισματικών αρχών ή της πολιτικής εξουσίας μήπως ο περιορισμός πιστώσεων προκαλέσει την μείωση της παραγωγικής δραστηριότητας και αύξηση της ανεργείας.

Από οικονομικής πλευράς ο έρπων πληθωρισμός χρησιμοποιείται ως ένα μέσο τόνωσης των επενδύσεων και αποφυγής της υποαπασχόλησης. Μια τέτοια πολιτική δεν μπορεί να κρατήσει για πολύ χρονικό διάστημα, διότι δημιουργείται ο κίνδυνος μείωσης της ανταγωνιστικότητας της εθνικής οικονομίας στις διεθνείς συναλλαγές της.

Γενικά ο έρπων πληθωρισμός ως μέσα οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής αποσκοπεί στην αποφυγή της ύφεσης και παράλληλα στον κατευνασμό των οικονομικών και κοινωνικών αντιθέσεων που υπάρχουν στο όποιο κοινωνικό σύστημα στη διάρκεια της παραγωγής και της διανομής του κοινωνικού προϊόντος

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

Στις μέρες μας γίνεται διάκριση ανάμεσα στον ανοιχτό και στον ελεγχόμενο πληθωρισμό. Στον ανοιχτό πληθωρισμό οι τιμές των αγαθών δεν υπόκεινται σε κανένα έλεγχο και η άνοδός του είναι ταχύτερη από εκείνη που διακρίνει την ποσότητα του κυκλοφορούντος χρήματος. Αυτού του είδους ο πληθωρισμός συναντώνται στις χώρες της Λατινικής Αμερικής. Στις συνθήκες αυτές η κερδοσκοπία παίρνει μεγάλες διαστάσεις.

Στον ελεγχόμενο πληθωρισμό ο έλεγχος ασκείται κυρίως επάνω στις τιμές των αγαθών και όχι στην προσφορά και τη ζήτηση τους. Από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και μετά αυτό το είδος πληθωρισμού είναι από τα πιο διαδεδομένα. Οι κυβερνήσεις και οι νομισματικές αρχές για λόγους κοινωνικούς και πολιτικούς προβαίνουν σε διακριτικό έλεγχο για να αποφευχθούν οι καταστροφικές συνέπειες ενός καλπάζοντα πληθωρισμού. Ανάλογος έλεγχός αλλά σε χαμηλότερη βαθμίδα ασκείται και σε ορισμένες άλλες δραστηριότητες όπως οι επενδύσεις και η αγοροπωλησία ξένου συναλλάγματος. Αυτό το είδος ελέγχου αποβλέπει στην ενίσχυση ορισμένων κλάδων παραγωγής, με στόχο την ικανοποίηση της εσωτερικής αγοράς, την ενίσχυση των εξαγωγών και γενικότερα την οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Ο έλεγχος των τιμών ως ανασταλτικό μέσο για ορισμένες περιπτώσεις όπως σε περιπτώσεις πολέμου ή σε καταστροφές αποδείχτηκε ως ένα βαθμό αποτελεσματικός. Σε ομαλές όμως περιόδους η χρησιμοποίηση του μέτρου αυτού για πολύ χρονικό διάστημα είναι αμφίβολης αποτελεσματικότητας. Η άσκηση του αποβλέπει στην εξάλειψη της ανισορροπίας που εμφανίζεται συνήθως μεταξύ προσφοράς και ζήτησης αγαθών. Αν η ζήτηση για πολύ χρονικό διάστημα δεν βρίσκει ανταπόκριση από αντίστοιχη προσφορά, αυτό σημαίνει ότι η οικονομία πάσχει από αιτίες που έχουν βαθύτερες ρίζες και συνεπώς η συγκράτηση των τιμών δεν μπορεί για πολύ χρονικό διάστημα να διατηρηθεί. Η άνοδος τους είναι ένα πραγματικό γεγονός.

Όταν είναι γενικότερα μέτρο και επιβάλλεται στις τιμές όλων των αγαθών τότε η πιθανότητα επιτυχίας του είναι μεγαλύτερη. Οι δυσκολίες εφαρμογής του και οι αμφισβητήσεις αρχίζουν όταν ο έλεγχος των τιμών, εφαρμόζεται σε ορισμένα μόνο είδη ενώ σε άλλα δεν ισχύει. Τότε το ποσοστό του κέρδους για αυτά τα τελευταία θα είναι μεγαλύτερο παρά στους κλάδους που οι τιμές των προϊόντων τους βρίσκεται κάτω από τον έλεγχο του κράτους. Τα μέτρα ελέγχου των τιμών στο σημείο αυτό

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

προσक्रούουν στο βασικό νόμο του συστήματος - στο νόμο του κέρδους- και για αυτό η ισχύς τους δεν μπορεί να διαρκέσει για μεγάλο χρονικό διάστημα

Παράλληλα όμως με την νόμιμη αγορά αρχίζει να λειτουργεί και η <<μαύρη αγορά >>, με τιμές πολύ υψηλότερες από αυτές που θα υπήρχαν αν αφήνονταν ελεύθερες. Αργά η γρήγορά τα μέτρα υποχωρούν από την πίεση που ασκείται μέσα στην αγορά και οι αρχές τελικά τα αναστέλλουν αποδεχόμενες μια κατάσταση που έχει ήδη επιβληθεί από τα ίδια τα πράγματα Έτσι η πλεονάζουσα ποσότητα χρήματος απορροφάται από τις νέες τιμές που είναι σε υψηλότερο επίπεδο από εκείνο που ήταν αυτές στο παρελθόν.

Με τα μέτρα ελέγχου που επιβάλλονται πάνω στις τιμές υπάρχει ο κίνδυνος διαιώνισης της ανισορροπίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης των αγαθών. Κανένας κεφαλαιούχος δεν θα επιθυμούσε να επενδύσει σε κλάδους παραγωγής προϊόντων που οι τιμές διατηρούνται τεχνητά σε χαμηλά επίπεδα. Για αυτό η συγκράτηση των τιμών ενός ορισμένου τομέα παραγωγής θα πρέπει να συνοδεύεται από ανάλογές επενδύσεις ώστε η απόδοση τους να συμπέσει με την απελευθέρωση των τιμών. Η έναρξη όμως των σχετικών επενδύσεων σε συνθήκες ελέγχου των τιμών προϋποθέτει την παρέμβαση του κράτους ή των νομισματικών αρχών ώστε να ενθαρρύνονται αυτές με την προοπτική ότι θα αποβούν συμφέρουσες για τους επενδύτες.

Αν δεν ακολουθηθεί μια τέτοια πολιτική υπάρχει ο κίνδυνος αναστολής των επενδύσεων ως ασύμφωνων ή να στραφούν αυτές σε κλάδους ή τομείς παραγωγής που υπόσχονται ικανοποιητικά κέρδη χωρίς όμως να συμβάλουν στην ικανοποίηση γενικά της αυξημένης ζήτησης που προκαλεί άνοδο των τιμών. Έτσι ο πληθωρισμός μπορεί να διαιωνίζεται με απρόβλεπτες για την εθνική οικονομία συνέπειες.

Με την αποδεύσμεση των τιμών και την αντικατάστασή τους σε υψηλότερο επίπεδο υπάρχει το ενδεχόμενο οι εργαζόμενοι των οποίων οι αμοιβές ήταν καθηλωμένες να αρχίσουν αγώνες για την αύξηση τους. Αν η αύξηση των μισθών δεν θίγει σε σοβαρό βαθμό τα κέρδη των εργοδοτών τότε μπορεί να περάσει χωρίς σοβαρές επιπτώσεις για την διατάραξη της νομισματικής ισορροπίας. Αν όμως συμβεί το αντίθετο τότε θα ακολουθήσει νέα αύξηση των τιμών και η οικονομία μετά από μια μικρή ανάπαυλα νομισματικής ισορροπίας θα βρεθεί εγκλωβισμένη στον φαύλο κύκλο τιμές - μισθοί - τιμές.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

Από όσα είπαμε σχετικά με τον πληθωρισμό βγαίνει το συμπέρασμα ότι είτε είναι πληθωρισμός ζήτησης είτε αυτός είναι διαρθρωτικού χαρακτήρα υπακούει σε ορισμένους οικονομικούς νόμους που βρίσκονται μέσα στη φύση της εμπορευματικής παραγωγής και στην εξέλιξη του συστήματος. Οι νόμοι αυτοί είναι :

1. Ο νόμος της αξίας σύμφωνα με τον οποίο τα προϊόντα ανταλλάσσονται με τον κοινωνικά αναγκαίο χρόνο εργασίας που απαιτήθηκε για την παραγωγή τους, αποτελεί ουσιαστικά το υπόβαθρο του πληθωρισμού. Σε κατάσταση έντονης νομισματικής ανισορροπίας, όπου το επίπεδο τιμών αυξάνει αλματωδώς, ο κάτοχος του αγαθού ή ο εργαζόμενος ως φορέας εργατικής δύναμης δεν είναι διατεθειμένοι να το ανταλλάξουν με ένα άλλο αγαθό , το χρήμα που η ονομαστική αξία του δεν ανταποκρίνεται πλέον στην αξία που είχε προηγούμενα. Η αξία αυτή είναι η αξία του πολύτιμου μέταλλου που για την κάλυψή της έχει οριστεί από τις νομισματικές αρχές της χώρας.

Αν αυτές έχουν προβεί σε έκδοση νέου χαρτονομίσματος χωρίς από το προβλεπόμενο από το νόμο αντίκρουσμα σε χρυσό τότε το επίπεδο τιμών υπακούοντας στον νόμο της αξίας , φυσικά θα ανέβει με την αναλογία που αντιστοιχεί στο βαθμό που το χαρτονόμισμα υστερεί σε αντίκρουσμα χρυσού ή σε σταθερό συνάλλαγμα.

2. Ο νόμος της καπιταλιστικής συσσώρευσης της διανομής του εθνικού εισοδήματος μεταξύ του κεφαλαίου και της εργασίας. Έτσι ο πληθωρισμός γίνεται μέσο καταναγκασμού στην διανομή του εθνικού εισοδήματος μεταξύ εργασίας και κεφαλαίου.

3. Στη διάρκεια του πληθωρισμού πραγματοποιείται και μια δεύτερη διανομή που αφορά τους ίδιους τους κεφαλαιούχους με αντικείμενο το κέρδος ποιος δηλ. θα εξασφαλίσει από αυτούς το μεγαλύτερο μερίδιο. Η λειτουργία του νόμου αυτού οδηγεί σε ακόμα μεγαλύτερη συγκέντρωση και συγκεντρωποίηση του κεφαλαίου και παράλληλα στην πτώχευση μιας σημαντικής μερίδας του επιχειρηματικού κόσμου.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ ΣΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΤΟΥ
ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΠΙΤΟΚΙΟ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟ

Μια παλιά θεωρία είναι αυτή που θεωρεί τον πληθωρισμό να μην σαν συνέπεια της υπερβάλλουσας ζήτησης στην αγορά προϊόντος αλλά που όμως οφείλεται σε νομισματική διαταραχή (π.χ. αύξηση της προσφοράς χρήματος ή του ρυθμού αύξησης της προσφοράς χρήματος). Σε αντίθεση προς τους νεώτερους μονεταριστές θεωρείται ότι μια νομισματική διαταραχή , για να έχει πληθωριστικές συνέπειες, θα πρέπει να επηρεάσει πρώτα την ισορροπία στην αγορά των δανειακών κεφαλαίων και μέσω αυτής της αγοράς προϊόντος. Ποια είναι όμως αυτή η ισορροπία που υπόκεινται σε νομισματικές διαταραχές.

Ο ορισμός της ισορροπίας έχει δυο όψεις. Έχουμε πρώτα τη γνωστή συνθήκη της μακροισορροπίας σύμφωνα με την οποία το συνολικό εισόδημα σχηματίζεται από την επιθυμητή δαπάνη για κατανάλωση και την επιθυμητή δαπάνη για επενδύσεις , αλλά ταυτόχρονα το συνολικό εισόδημα είτε διατίθεται για κατανάλωση είτε αποταμιεύεται. Έτσι λοιπόν μακροοικονομική ισορροπία που ουσιαστικά σημαίνει ισορροπία στην αγορά προϊόντος , χαρακτηρίζεται από την ισότητα ανάμεσα στις αποταμιεύσεις και στο επιθυμητό μέγεθος των επενδύσεων. Πέρα όμως από την σημασία τους για την αγορά προϊόντος , η ισότητα ανάμεσα στις αποταμιεύσεις και τις επενδύσεις εκφράζει μια κατάσταση ισορροπίας στην αγορά δανειακών κεφαλαίων.

Στην περίπτωση των αποταμιεύσεων ο ρόλος του επιτοκίου είναι ότι εκφράζει τη λεγόμενη προτίμηση χρόνου δηλ. το γεγονός ότι αφού ένα χρηματικό ποσό έχει για τον κάτοχο του την μεγαλύτερη αξία η χρησιμότητα του τώρα παρά του ότι είναι διαθέσιμο στο μέλλον , για να δεχθεί κάποιος αποταμιεύοντας ένα μέρος του εισοδήματός του να το στερηθεί θα απαιτήσει ένα αντάλλαγμα ότι αντί του τωρινού ποσού θα του επιστραφεί μελλοντικά ένα μεγαλύτερο ποσό. Η διαφορά αυτή είναι ο τόκος , το δε επιτόκιο μετράει τον τόκο που κερδίζεται κατά μονάδα χρόνου σε κάθε μονάδα της αποταμίευσης.

Στην περίπτωση των επενδύσεων, της ζήτησης δηλ. δανειακών κεφαλαίων το επιτόκιο εκφράζει το κόστος δανεισμού ή το κόστος ευκαιρίας των δανειακών κεφαλαίων , το οποίο συγκρίνεται με την οριακή αποδοτικότητα των επενδυτικών προγραμμάτων προκειμένου να καθοριστεί το εάν συμφέρει ή όχι η πραγματοποίησή τους.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ ΣΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΤΟΥ
ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

Το επιτόκιο ισορροπίας της αγοράς δανειακών κεφαλαίων που αντιστοιχεί στην ισότητα αποταμιεύσεων και επενδύσεων ονομάζεται φυσικό επιτόκιο και η σημασία του είναι διπλή. Από τη μια πλευρά είναι επιτόκιο που προσδιορίζεται όπως έλεγαν οι κλασσικοί από την φειδώ και την παραγωγικότητα και με την έννοια αυτή είναι ένα φυσικό επιτόκιο αφού εκφράζει προτιμήσεις των ατόμων για κατανομή του εισοδήματος τους ανάμεσα στην τωρινή και στην μελλοντική χρήση του ενώ ταυτόχρονα εκφράζει και ποιες παραγωγικές χρήσεις των αποταμιευμάτων αυτών μπορούν να γίνουν έτσι ώστε δανειστές και δανειζόμενοι να είναι ικανοποιημένοι. Το φυσικό επιτόκιο είναι το επιτόκιο της κλασσικής ισορροπίας όπως αυτό προσδιορίζεται από πραγματικές οικονομικές αιτίες χωρίς νομισματικές παρεμβολές.

Από την άλλη πλευρά είναι ένα επιτόκιο το οποίο αντιστοιχεί ισορροπία στην αγορά προϊόντος και επομένως σταθερότητα στο γενικό επίπεδο τιμών. Εκτός όμως από το φυσικό επιτόκιο υπάρχει και το αγοραίο επιτόκιο στο οποίο ναί μεν αντιστοιχεί ισότητα ανάμεσα στην προσφορά δανειακών κεφαλαίων αλλά όχι και ισότητα ανάμεσα στις αποταμιεύσεις και στις επενδύσεις. Το αγοραίο επιτόκιο διαφέρει από το φυσικό κατά το ότι διαμορφώνεται κάτω από την επίδραση νομισματικών παραγόντων. Ποιοι είναι όμως αυτοί οι παράγοντες;

Πρώτο , έχουμε τη ζήτηση για << αποθησαυρισμό >>, για αύξηση ή και μείωση των διακρατούμενων ρευστών διαθεσίμων που έτσι γίνονται αδρανή ποσά. Δεύτερο έχουμε την προσφορά τραπεζικών πιστώσεων που σημαίνει αύξηση της προσφοράς λογιστικού χρήματος η οποία μπορεί να προσφέρεται στο μέγεθος των προσφερόμενων αποταμιευτικών κεφαλαίων. Εδώ όμως παρατηρείται το εξής φαινόμενο : με το χαμηλότερο επιτόκιο αποθαρρύνονται οι αποταμιεύσεις ενώ ταυτόχρονα ενθαρρύνονται οι επενδύσεις , και έτσι οδηγούμαστε σε κατάσταση υπερβάλλουσας ζήτησης στην αγορά προϊόντος οι επενδυτές παρασυρόμενοι από το χαμηλό επιτόκιο , επιθυμούν να αφιερώσουν για επενδύσεις και έτσι για μελλοντική κατανάλωση ένα τμήμα του συνολικού εισοδήματος από αυτό που θέλουν τα νοικοκυριά να αποταμιεύσουν. Στην προσπάθεια τους να αποσπάσουν παραγωγικούς συντελεστές από άλλες χρήσεις , οι επενδυτές προκαλούν υπερβάλλουσα ζήτηση και στην αγορά προϊόντος και στην αγορά εργασίας με αποτέλεσμα τον πληθωρισμό. Ο πληθωρισμός (στη θεωρία του Wickseil

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ ΣΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΤΟΥ
ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

) οφείλεται στο ότι οι τράπεζες παρεμβαίνοντας στην αγορά δανειακών κεφαλαίων διαμόρφωσαν το αγοραίο επιτόκιο σε επίπεδο κατώτερο του φυσικού επιτοκίου. Η πληθωριστική άνοδος του επιπέδου τιμών θα συνεχίζεται (η λεγόμενη <<σωρευτική πληθωριστική διαδικασία>>) εφόσον συνεχίζει η κατάσταση αυτή. Η νομισματική ισορροπία θα αποκατασταθεί μόνο εάν οι τράπεζες σταματήσουν την συνεχή επέκταση των πιστώσεων της ή εάν η νομισματική αυτή επέκταση απορροφηθεί σε ζήτηση για αποθησαυρισμένα αδρανή χρηματικά κεφάλαια.

Έτσι λοιπόν μια οποιαδήποτε νομισματική παρέμβαση στην αγορά δανειακών κεφαλαίων που διαμορφώνει αγοραίο επιτόκιο μικρότερο από το φυσικό επιτόκιο προκαλεί πληθωριστική κατάσταση υπερβάλλουσας ζήτησης. Ο βαθύτερος λόγος είναι ότι πρόκειται για μια τεχνητή μη φυσική μείωση επιτοκίου που ωθεί τους επενδυτές να προσπαθήσουν στην ανακατανομή των παραγωγικών πόρων προς χρήση που δεν ταυτίζονται με τις προτιμήσεις των νοικοκυριών αποταμιευτών. Οι επιχειρήσεις επενδυτές χρησιμοποιώντας την χρηματική ευχέρεια που παρέχει η χαμηλότοκη πολιτική των τραπεζών συναγωνίζονται στην προμήθεια κεφαλαιουχικών αγαθών πρώτων υλών και εργασίας προκαλώντας γενική αύξηση μισθών (ιδίως όταν η οικονομία βρίσκεται σε κατάσταση πλήρους απασχόλησης).

Με τον πληθωρισμό κατορθώνεται να αποσπών παραγωγικούς πόρους από τους τομείς παραγωγής καταναλωτικών αγαθών προς τους τομείς παραγωγής κεφαλαιουχικών αγαθών. Με την προκαλούμενη μείωση των καταναλωτικών και αύξηση των κεφαλαιουχικών αγαθών ο πληθωρισμός ωθεί την οικονομία σε αναγκαστική αποταμίευση. Η έννοια της αναγκαστικής αποταμίευσης που προκαλεί ο πληθωρισμός είναι ότι με την μείωση ακριβώς ανόδου των τιμών μεταφορά πόρων από την παραγωγή καταναλωτικών στην παραγωγή κεφαλαιουχικών αγαθών, το ποσοστό του συνολικού προϊόντος που απορροφά ο τελευταίος αυτός τομέας είναι μεγαλύτερο από το αντίστοιχο ποσοστό που η κοινωνία θέλει να αφιερώσει για μελλοντική χρήση. Κατά συνέπεια η πληθωριστική αναγκαστική αποταμίευση οδηγεί σε μια διαστρέβλωση της παραγωγικής διαδικασίας πιθανότατα (όπως πολλοί οικονομολόγοι υποστηρίζουν) σε πρόσκαιρη υπερεπένδυση που από μόνη της είναι αιτία της γενικής υφέσεως της οικονομίας που αναγκαστικά θα επακολουθήσει.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ ΣΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΤΟΥ
ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

Είδαμε ότι σε μια νομισματική επέκταση ή παρέμβαση στην αγορά δανειακών κεφαλαίων θα προκαλέσει μια πληθωριστική διαδικασία μόνο εάν το αποτέλεσμα της παρέμβασης αυτής είναι να διαμορφωθεί το αγοραίο επιτόκιο ισορροπίας σε επίπεδο κατώτερο του φυσικού. Από τα αίτια αυτά συνάγεται ότι μια δυναμική αναπτυσσόμενη οικονομία , πληθωριστικές επιδράσεις θα έχει μόνο ένας ρυθμός αύξησης της προσφοράς του χρήματος ανώτερος από αυτόν που δικαιολογείται από τις διευρυνόμενες συναλλακτικές ανάγκες της οικονομίας. Από την άποψη μιας μακροχρόνιας πολιτικής και νομισματικής σταθερότητας είναι δυνατό να καθοριστεί ένας κανονικός και μη πληθωριστικός ετήσιος ρυθμός αύξησης της προσφοράς του χρήματος του οποίου όμως ο ακριβώς προσδιορισμός θα εξαρτάται από τις προβλεπόμενες πραγματικές εξελίξεις στο μεσοπρόθεσμο μέλλον. Ακόμα πρέπει να τονίσουμε ότι δεν είναι μια οποιαδήποτε νομισματική επέκταση πληθωριστική αλλά μονάχα όταν παρέμβαινε στη διατάραξη της φυσικής ισορροπίας στην αγορά των δανειακών κεφαλαίων. Ο πληθωρισμός οφείλεται στην υπερβάλλουσα ζήτηση για αγαθά και παραγωγικούς πόρους η οποία εκφράζει τη συνέπεια του να επιδιώκεται μια τεχνητή ή βιασμένη ανακατανομή των πόρων ενάντια στις προτιμήσεις των νοικοκυριών. Σε μια οικονομία που αναπτύσσεται ομαλά και ισόρροπα μπορεί να σχεδιαστεί μια ετήσια νομισματική επέκταση η οποία δεν θα διαταράσσει την ισορροπία ανάμεσα στις επενδύσεις και τις αποταμιεύσεις. Πρέπει όμως να εξεταστεί εάν μια παρέμβαση που μειώνει το αγοραίο επιτόκιο κάτω του φυσικού θα συνεπάγεται μια ατέλειωτη σωρευτική διαδικασία πληθωριστική ή εάν ο πληθωρισμός θα τείνει να μειώνεται μέχρις η οικονομία σταθεροποιηθεί σε κάποιο υψηλότερο επίπεδο τιμών.

Στο θέμα υπάρχουν δύο τάσεις :

1. Σύμφωνα με την πρώτη υπάρχουν σπουδαίοι σταθεροποιητικοί παράγοντες που συντελούν στο τελικό σταμάτημα της σωρευτικής πληθωριστικής διαδικασίας. Ο κυριότερος είναι ότι οι ίδιες οι τράπεζες δεν θα μπορούσαν να διατηρήσουν επί άπειρον το μέγεθος αυτής της πιστωτικής επέκτασης που απαιτείται για να παραμείνει το αγοραίο επιτόκιο κάτω του φυσικού. Ο πληθωρισμός εκτός από τις άλλες επιπτώσεις του διαβρώνει συνεχώς και τα πραγματικά αποθέματα των τραπεζών περιορίζοντας την δανειοδοτική τους ικανότητα. Βέβαια ο σταθεροποιητικός αυτός παράγοντας θα επενεργήσει εάν η κεντρική

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ ΣΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΤΟΥ
ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

τράπεζα δεν σπεύσει να αναπληρώσει ή και να αυξήσει τα λόγο πληθωρισμού συρρικνούμενα αποθεματικά των τραπεζών. Τέλος εάν η προσφορά τραπεζικών πιστώσεων είναι τελείως ανεξάρτητη από οποιαδήποτε κεντροτραπεζικό έλεγχο ή εάν δεν είναι συνάρτηση των αποθεματικών τότε δεν υπάρχει προφανείς λόγος για τον οποίο οι τράπεζες θα εξαναγκαστούν να περιορίσουν την πληθωριστική υπερβάλλουσα προσφορά πιστώσεων. Αυτό συνδέεται και με την άλλη άποψη περί σωρευτικής πληθωριστικής διαδικασίας η οποία βλέπει την διαδικασία αυτή να μην έχει από μόνη της τάση μετριασμού της εντάσεως της. Ο λόγος είναι ότι ανάμεσα στο επιτόκιο και στο επίπεδο τιμών είναι αμφίρροπη. Το χαμηλό επιτόκιο προκαλεί πληθωρισμό , αλλά και ο πληθωρισμός κάνει τον δανεισμό ακόμα συμφερότερο διατηρώντας ή και επεκτείνοντας το χάσμα ανάμεσα στις επενδύσεις και τις αποταμιεύσεις. Όμως και εδώ υπάρχει ένας επιπρόσθετος παράγοντας που είναι εξισορροπητικός , το γεγονός ότι η συνέχιση του πληθωρισμού δημιουργεί την προσδοκία συνεχίσεως του. Από τη στιγμή αυτή που η πληθωριστική αυτή προσδοκία εισχωρήσει στις διαπραγματεύσεις ανάμεσα σε δανειστές και δανειζόμενους είναι ενδεχόμενο το αγοραίο επιτόκιο προσαυξανόμενο με τον προσδοκώμενο ρυθμό του πληθωρισμού να πλησιάζει το επίπεδο του φυσικού επιτοκίου. Τέλος εάν τίποτα άλλο δε συμβεί το πιθανότερο είναι ότι ο πληθωρισμός θα ξεθυμάνει όταν η οικονομία έχοντας ήδη υπερπηδήσει και φτάσει το επίπεδο πλήρους απασχόλησης , περάσει φάση ύφεσης.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΑ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟ ΝΟΜΙΣΜΑ

Κάθε εθνικό νόμισμα έχει την δική του εσωτερική αξία με αποτέλεσμα να διαμορφώνονται σε διαφορετικά επίπεδα οι μεταξύ των νομισμάτων συναλλαγματικές ισοτιμίες. Επειδή κάθε εθνικό νόμισμα έχει διαφορετική αγοραστική δύναμη γι' αυτό και το καθένα από αυτά έχει το δικό του επιτόκιο δανεισμού. Εάν ένα νόμισμα υποτιμηθεί έναντι ενός άλλου μετά από ένα χρόνο και τα δύο διαφορετικά εθνικά νομίσματα δανειστούν με επιτόκιο 10% τότε μετά την παρέλευση χρόνου κερδισμένος θα βγει ο δανειολήπτης που θα πρέπει να επιστρέψει ένα ποσό αρχικό και τόκους το οποίο θα έχει υποτιμηθεί. Και αυτό γιατί αν χρησιμοποιήσει χρηματικό κεφάλαιο με συγκεκριμένη αγοραστική δύναμη και το επιστρέφει υποτιμημένο με αγοραστική δύναμη μικρότερη της αρχικής. Αντίθετα εκείνος που δανείστηκε νόμισμα που ανατιμήθηκε σημαντικά θα πρέπει να επιστρέψει ένα χρηματικό κεφάλαιο με αγοραστική δύναμη κατά πολύ μεγαλύτερη από αυτή που θα επιστρέψει στο δανειστή ο δανειολήπτης του υποτιμημένου νομίσματός. Για αυτό όσο μεγαλύτερη είναι η αγοραστική δύναμή ενός νομίσματος τόσο υψηλότερο το επιτόκιο που καθορίζεται από αυτό

Οι δανειστές επιδιώκουν να δανείζουν σε νόμισμα που θα ανατιμηθεί ενώ οι δανειολήπτες προτιμούν να δανείζονται σε νόμισμα που νομίζουν ότι θα υποτιμηθεί.

Αυτά υποστηρίζονται επειδή στο σύγχρονο κόσμο που καταργούνται τα εμπόδια μεταξύ των κρατών στην κίνηση κεφαλαίων αυτά στρέφονται προς εκείνες τις χώρες που ανατιμάται το εθνικό νόμισμα , ενώ τα κεφάλαια φεύγουν προς εκείνες τις χώρες που υποτιμάται το εθνικό τους νόμισμα.

Οι διάφορες χώρες εκτός από το εξωτερικό εμπορικό ισοζύγιο έχουν και το εξωτερικό ισοζύγιο κίνησης κεφαλαίων . Οι χώρες που έχουν ανατιμημένο νόμισμα προσελκύουν τα διεθνή δανειακά κεφάλαια και εμφανίζουν πλεόνασμα στο ισοζύγιο κεφαλαίων. Όμως η ανατίμηση του εθνικού νομίσματος καθιστά ακριβότερα τα εγχώρια προϊόντα στις διεθνείς αγορές και έτσι μειώνονται οι εξαγωγές και αυξάνουν οι εισαγωγές με αποτέλεσμα να δημιουργείται έλλειμμα στο εξωτερικό εμπορικό ισοζύγιο.

Υπάρχουν δυο αντίθετες δυνάμεις :

α) η αύξηση εισπράξεων κεφαλαίων λόγω ανατίμησης του εθνικού νομίσματος προκαλεί μείωση των συναλλαγματικών εισπράξεων από εξαγωγές. Ωστόσο οι κανόνες αυτοί δεν είναι απόλυτοι γιατί υπάρχουν αρκετές εξαιρέσεις . Οι χώρες που έχουν ανατιμώμενο νόμισμα

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΑ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟ ΝΟΜΙΣΜΑ

εξασφαλίζουν μεγάλες εισροές κεφαλαίων σε αυτές (για καταθέσεις) αλλά παράλληλα έχουν πλεόνασμα στο εξωτερικό εμπορικό ισοζύγιο τους επειδή διαθέτουν προϊόντα υψηλής ποιότητας προηγμένης τεχνογνωσίας και τα οποία για ένα χρονικό διάστημα δεν μπορούν να υποκατασταθούν από προϊόντα άλλων χωρών . Εάν μια χώρα έχει εισροή κεφαλαίων σε όφελος μιας άλλης υπάρχουν άμεσες επιπτώσεις για την εγχώρια αγορά

β) Η μείωση της προσφοράς χρηματικών κεφαλαίων για δανεισμό θα προκαλέσει άνοδο των επιτοκίων δανεισμού εάν η ζήτηση για δανειακά κεφάλαια παραμείνει στα ίδια επίπεδα. Η άνοδος των επιτοκίων είναι δυνατόν να έχει δύο αποτελέσματα :

1. Επαναπατριsmός των κεφαλαίων που με διάφορους τρόπους είχαν φύγει στο εξωτερικό.

2. Έλλειψη ενδιαφέροντος των διεθνών επενδυτών για εισροή κεφαλαίων στη χώρα την οποία τα επιτόκια δανεισμού ανεβαίνουν οπότε στην ίδια τη χώρα τα υψηλά επιτόκια θα προκαλούν χαλαρή ζήτηση δανειακών κεφαλαίων και περιορισμό της παραγωγικής δραστηριότητας αφού θα λείπουν τα φτηνά δάνεια.

Οι κρατικές αρχές δεν μένουν αδιάφορες στις αυξομειώσεις των επιτοκίων που σημειώνονται διεθνώς. Ανάλογα με την πολιτική που έχουν χαράξει ευνοούν την άνοδο των επιτοκίων είτε για να προσελκύσουν ξένα κεφάλαια είτε για να αναγκάσουν τις ντόπιες επιχειρήσεις να περιορίσουν τις πιστοδοτήσεις τους και να στραφούν περισσότερο στην αυτοχρηματοδότηση.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 :ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ

Το τραπεζικό σύστημα σε πολύ γενικές γραμμές επιδιώκει να συγκεντρώσει τα χρηματικά διαθέσιμα που κυκλοφορούν σε μια εθνική οικονομία ή στις διεθνείς κεφαλαιαγορές καταβάλλοντας επιτόκια καταθέσεων για να διαθέσει τα συγκεντρωθέντα διαθέσιμα με υψηλότερα επιτόκια. Συνεπώς μεγάλο μέρος των καθαρών κερδών των εμπορικών τραπεζών προέρχεται από τη διαφορά μεταξύ υψηλότερων επιτοκίων δανεισμού και χαμηλότερων επιτοκίων καταθέσεων.

Είναι επόμενο λοιπόν όταν σε μια ή περισσότερες χώρες σημειώνεται άνοδος του πληθωρισμού τότε επηρεάζει στον ένα ή στον άλλο βαθμό ολόκληρό το τραπεζικό σύστημα.

Η ταχύρυθμη άνοδος του πληθωρισμού προκαλεί μεταξύ των άλλων την άνοδο γενικά των επιτοκίων. Και η άνοδος των επιτοκίων είναι εντονότερη όταν εκδηλώνονται μεγάλες πληθωριστικές πιέσεις στις περισσότερες αναπτυγμένες χώρες σε αυτές άλλοτε που συγκεντρώνουν τον μεγαλύτερο όγκο των διεθνών κεφαλαίων.

ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

Η δύναμη των εμπορικών τραπεζών πηγάζει κυρίως από τη μεγάλη εισροή καταθετών τις οποίες δύνανται να διαθέσουν σε δάνεια και να αξιοποιήσουν με την πραγματοποίηση άλλων επικερδών επενδύσεων. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι στην περίπτωση των ελληνικών τραπεζών πάνω από το 80% του συνόλου του παθητικού τους αποτελείται από διάφορες καταθέσεις ενώ το ποσοστό συμμετοχής ιδίων κεφαλαίων και των αποθεματικών τους δεν ξεπερνά το 4% παθητικού. Συνεπώς έχει μεγάλη σημασία το ύψος των επιτοκίων καταθέσεων που θα καταθέσουν οι τράπεζες σε περίοδο πληθωρισμού. Εάν τα ετήσια επιτόκια καταθέσεων είναι αρκετά χαμηλότερα του ετήσιου ύψους του πληθωρισμού τότε δημιουργείται τάση απόσυρσης των καταθέσεων από τις τράπεζες και κατά επέκταση μείωσης των χρηματικών διαθεσίμων που διαθέτουν οι εμπορικές τράπεζες. Για να μην υπάρξει τέτοια τάση έντονης αναλήψεως καταθέσεων που είναι δυνατό να προκαλέσει και πανικό οι τράπεζες μετά από συμφωνία ανεβάζουν τα διάφορα επιτόκια καταθέσεων.

Σε περιόδους έντονου πληθωρισμού όταν η αγοραστική αξία του χρήματος μειώνεται σε γρήγορους ρυθμούς είναι φυσιολογικό οι άνθρωποι να θέλουν να απαλλαγούν από το χάρτινο χρήμα και να αγοράσουν διάφορα είδη τα οποία να διατηρούν ή και να επαυξάνουν την πραγματική τους αξία. Σε αυτή την περίοδο έντονου πληθωρισμού ανακόπτεται η γενική

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ

οικονομική δραστηριότητα μειώνονται οι τραπεζικές καταθέσεις σε σταθερές τιμές και γενικά όλοι κοιτάζουν πως θα απαλλαγούν από το συνεχώς υποτιημόμενο χρήμα. Κάτω από αυτές τις συνθήκες το τραπεζικό σύστημα αποδιαρθρώνεται σταματάει να δέχεται καταθέσεις αφού δεν μπορεί να δανείσει παραγωγικές μονάδες, οι οποίες όχι μόνο δεν δύνανται να δανειστούν με υψηλότατα επιτόκια αλλά και δεν μπορούν να σταματήσουν την συνεχή πτώση των πωλήσεων τους.

Εντούτοις , κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις είναι δυνατό να αυξηθούν οι καταθέσεις στις τράπεζες σε πραγματικές τιμές ακόμα και σε περιόδους έντονου πληθωρισμού. Κάτι τέτοιο μπορεί να συμβεί όταν :

1. Τα νοικοκυριά αντιμετωπίζουν ένα αβέβαιο οικονομικό μέλλον και θέλουν να έχουν καταθέσεις στις τράπεζες τις οποίες θα μπορέσουν να αξιοποιήσουν όταν χρειαστεί.
2. Μειώνονται οι δαπάνες για διαρκεί καταναλωτικά αγαθά
3. Τα επιτόκια για προθεσμιακές καταθέσεις είναι υψηλά
4. Χορηγούνται ειδικά δάνεια σε καταθέσεις

Ένα άλλο σημείο που ενδιαφέρει είναι η σχέση πληθωρισμού και καταθέσεων σε συνάλλαγμα. Όταν ένα νόμισμα υποτιμάται έναντι άλλων λόγω υψηλού πληθωρισμού τότε οι διεθνείς καταθέτες ζητούν να απαλλαγούν από αυτό και θέλουν τη μετατροπή των καταθέσεων τους σε άλλα νομίσματα τα οποία ανατιμώνται. Αυτές οι αλλαγές των ισοτιμιών είναι πολύ επικίνδυνες για τις τράπεζες που δέχονται διεθνείς καταθέσεις , γιατί εάν μια τράπεζα βρεθεί να έχει μεγάλο μέρος συναλλαγματικών διαθέσιμων σε νομίσματα τα οποία υποτιμώνται τότε κινδυνεύει όλη η θέση της.

Γενικότερα η υποτιμήσει λόγω πληθωρισμού του νομίσματος μιας χώρας υποβαθμίζει τη θέση όλου του τραπεζικού συστήματος έναντι σε τράπεζες που βρίσκονται σε χώρες με ισχυρό νόμισμα.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ

Όταν οι τράπεζες αναγκάζονται να υψώσουν τα επιτόκια καταθέσεων λόγω γενικότερης ανόδου των τιμών , είναι αναπόφευκτο να αυξήσουν και τα επιτόκια τραπεζικών χορηγήσεων. Η ύψωση των επιτοκίων χορηγήσεων έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των χρηματοοικονομικών δαπανών των επιχειρήσεων και των αγροτικών εκμεταλλεύσεων , με αποτέλεσμα να επιβαρύνονται τελικά οι τιμές των διατιθέμενων εμπορευμάτων και υπηρεσιών . Δημιουργείται έτσι ένας φαύλος κύκλος όπου ο ένας ρίχνει στον άλλον τις αυξήσεις των τιμών.

Για να μπορέσουν οι τράπεζες να χρησιμοποιήσουν καθαρά κέρδη πρέπει τα επιτόκια χορηγήσεων να είναι υψηλότερα από τα επιτόκια καταθέσεων ώστε να καλυφθούν οι δαπάνες λειτουργίας και να μείνει κάποιο καθαρό κέρδος. Όσο μεγαλύτερες είναι οι συνολικές τραπεζικές δαπάνες τόσο μεγαλύτερη πρέπει να είναι η διαφορά μεταξύ επιτοκίων χορηγήσεων και επιτοκίων καταθέσεων . Ένα τεράστιο πρόβλημά γεννιέται από τη στιγμή που αυξηθούν τα επιτόκια χορηγήσεων είναι η ζήτηση που υπάρχει για δανειακά κεφάλαια . Σε μερικές περιπτώσεις είναι δυνατό να συνυπάρχουν γρήγορη άνοδος του πληθωρισμού με ταχύρυθμη άνοδο της εθνικής οικονομικής δραστηριότητας. Η δυνατότητα πραγματοποίησως υψηλών κερδών από επιχειρήσεις τις παρακινεί εάν το επιθυμούν να αυξήσουν τις υποχρεώσεις τους έναντι των τραπεζών.

Στις περισσότερες περιπτώσεις ο πληθωρισμός συνυπάρχει με οικονομική στασιμότητα ή και ύφεση οπότε η ζήτηση για υψηλότοκα τραπεζικά δάνεια είναι πολύ περιορισμένη από την πλευρά επιχειρήσεων και γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Βέβαια αρκετές επιχειρήσεις αναγκάζονται να συνάψουν δάνεια με υψηλότοκα επιτόκια, προκειμένου να αντιμετωπίσουν μια προσωρινή κρίση για να συνεχίσουν να δραστηριοποιούνται χωρίς να αναγκαστούν να κλείσουν .

Τεράστια προβλήματα δημιουργήθηκαν σε πάρα πολλές τράπεζες τη δεκαετία του 1980 λόγω συνεχών ανατιμήσεων του δολαρίου έναντι των άλλων νομισμάτων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να βρεθούν υπερχρεωμένες χιλιάδες επιχειρήσεις οι οποίες αναγκάστηκαν με την σειρά τους ή να ζητήσουν κρατικές δαπάνες για να καταβάλουν τα οφειλόμενα τοκοχρεολύσια ή να καθυστερήσουν την καταβολή των οφειλόμενων κεφαλαίων στις τράπεζες. Συνέπεια ήταν η κάμψη των ακαθάριστων εσόδων πολλών τραπεζών.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 : ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ , ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ

Όταν το κράτος θέλει να εφαρμόσει αντιπληθωριστική πολιτική μεταξύ των άλλων περιορίζει τις δαπάνες εκείνες τις οποίες καλύπτει με πρόσθετο χάρτινο χρήμα. Η μείωση της ποσότητάς του χρήματος από μόνη της δεν φτάνει για να συμβάλει στην καταπολέμηση του πληθωρισμού. Χρειάζεται να περισταλεί ανάλογα και η ζήτηση του δημόσιου τομέα διαφορετικά , η μονομερής μείωση της συνολικής προσφοράς του χρήματος θα αύξηση την ταχύτητα κυκλοφορίας του.

Σε πολλές περιπτώσεις οι κεντρικές νομισματιστικές αρχές προσπαθούν να μειώσουν την ρευστότητα των επιχειρήσεων με αύξηση των προεξοφλητικών επιτοκίων (των επιτοκίων που ισχύουν στις συναλλαγές κεντρικών και εμπορικών τραπεζών). Η αύξηση του προεξοφλητικού επιτοκίου αυξάνει γενικά στο γενικό ύψος τιμών των επιτοκίων με αποτέλεσμα να αυξάνει το χρηματοοικονομικό κόστος στις επιχειρήσεις και να περιορίζεται ο δανεισμός των επιχειρήσεων από τις εμπορικές τράπεζες. Η πολιτική της αυξήσεως του προεξοφλητικού επιτοκίου είναι αμφίβολο εάν οδηγεί στην καταπολέμηση του πληθωρισμού αφού με την μειωμένη δανειοδότηση των επιχειρήσεων από τις τράπεζες δημιουργείται ένα δυσμενές κλίμα το οποίο αποθαρρύνει την ανάληψη νέων επενδυτικών πρωτοβουλιών. Εκείνο που έχει σημασία ίσως περισσότερο από την πολιτική των επιτοκίων είναι η στρατηγική που ακολουθούν οι δυναμικότερες επιχειρήσεις.

Τα υψηλά επιτόκια είναι δυνατόν να ωθήσουν τις δυναμικότερες επιχειρήσεις στην πραγματοποίηση <<εσωτερικών οικονομιών >> , μείωση δηλ. δαπανών και βελτίωση αποδόσεων , ώστε να αυξηθούν τα καθαρά κέρδη. Ένα μέρος των καθαρών κερδών ή όλα είναι δυνατόν να επενδυθούν και να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα των αυτοχρηματοδοτούμενων επιχειρήσεων σε μια περίοδο έντονου πληθωρισμού και υψηλών επιτοκίων δανεισμού.

Τα χαμηλά προεξοφλητικά επιτόκια και κατά επέκταση τα χαμηλά επιτόκια δανεισμού μπορούν να επηρεάσουν κατά δυο τρόπους τους ρυθμούς ανόδου του πληθωρισμού :

1. Τα χαμηλά επιτόκια δανεισμού αποτελούν παράγοντα που ενθαρρύνουν πολλές επιχειρήσεις να αντιμετωπίσουν την οικονομική δυσπραγία με αύξηση των τραπεζικών υποχρεώσεων τους. Αυξάνουν τα χρηματοοικονομικά έξοδα για να επιβαρύνουν ακόμα πιο πολύ τις τιμές των

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 : ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ , ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ

πωλήσεων των παραγόμενων προϊόντων οπότε εντείνονται οι πληθωριστικές πιέσεις.

2. Τα χαμηλά επιτόκια αποτελούν κίνητρο για την πραγματοποίηση νέων παραγωγικών επενδύσεων από άλλες επιχειρήσεις. Οι νέες επενδύσεις εάν είναι πράγματι αποδοτικές θα συμβάλουν στην παραγωγή νέων περισσότερων και φθηνότερων προϊόντων οπότε και μειώνονται οι ρυθμοί ανόδου του πληθωρισμού και αυξάνει η συνολική προσφορά των εμπορευμάτων.

Από τα παραπάνω βγαίνει συμπέρασμα ότι μια μεταβολή των προεξοφλητικών επιτοκίων δεν φτάνει για να καταπολεμηθεί ο υψηλός πληθωρισμός. Η πιστωτική πολιτική μπορεί να καταστεί αντιπληθωριστική εάν ελέγχονται από τις κεντρικές και τις εμπορικές τράπεζες οι δανειοδοτούμενες επιχειρήσεις για τον τρόπο αξιοποιήσεως των δανείων που παίρνουν. Εάν αποκλείονται από τις τραπεζικές χορηγήσεις οι επιχειρήσεις εκείνες που αποδίδουν χαμηλότερες αποδόσεις τα επιτόκια πέφτουν μειώνονται οι χρηματοδοτικές δαπάνες και περιορίζονται οι κίνδυνοι κατάρρευσης του όλου χρηματοοικονομικού συστήματος λόγω αδυναμίας των υπερχρεωμένων επιχειρήσεων να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις των πιστωτών τους.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 : ΣΧΕΣΗ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ , ΖΗΤΗΣΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

Από την παλιά εποχή η οικονομική σκέψη είχε ασχοληθεί με τις επιδράσεις που ασκούν οι διακυμάνσεις του επιτοκίου στη ζήτηση του χρήματος. Για τους κλασικούς η αύξηση του επιτοκίου είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση από πλευράς τραπεζικού συστήματος τη ζήτηση και την προσφορά του χρήματος. Στον αιώνα μας η θεωρία του επιτοκίου συνδέθηκε με την θεωρία του χρήματος και ερευνήθηκε η επίδραση που μπορεί να έχει το επιτόκιο πάνω στη ζήτηση του χρήματος.

Μια αύξηση του επιτοκίου επιδρά αρνητικά πάνω στη ζήτηση του χρήματος από τις τράπεζες όπως και στην αποταμίευση. Δεν φαίνεται όμως να επηρεάζει τη σχέση που υπάρχει μεταξύ της διακράτισης χρήματος και του εισοδήματος. Με την προοπτική αύξησης της τιμής ενός προϊόντος μπορεί αυτή να αυξηθεί. Γενικά η αύξηση του επιτοκίου από τη μια μειώνει την τάση για τη διακράτιση ρευστών και από την άλλη αυξάνει την τάση διακράτισης που έχει ήδη στην κατοχή του το άτομο. Έτσι μια άνοδος του επιτοκίου περισσότερο αυξάνει τη συνολική ζήτηση του χρήματος παρά την ελαττώνει. Σε περιόδους αύξησης του επιτοκίου αν η οικονομική δραστηριότητα βρίσκεται σε στάσιμη κατάσταση αυτό δεν σημαίνει ότι μόνο το τραπεζικό σύστημα είναι εκείνο που μειώνει την προσφορά χρήματος, το ίδιο συμβαίνει και με άλλες οικονομικές μονάδες που στις συνθήκες αυτές κρατούν τα αποθεματικά τους σε χρήμα.

Τα αντίθετα επιφέρει η μείωση του επιτοκίου. Οι τράπεζες είναι λιγότερο επιφυλακτικές και η ζήτηση χρήματος από αυτές αυξάνει. Η ζήτηση καταναλωτικών και κεφαλαιουχικών αγαθών αυξάνει και έχουμε αντίστοιχη μείωση της ιδιωτικής αποταμίευσης.

Φυσικά τώρα στην εποχή μας οι επιδράσεις των διακυμάνσεων που έχει το επιτόκιο γίνεται μετά από ένα χρονικό διάστημα. Μια αύξηση π.χ. του επιτοκίου δεν μπορεί να ανακόψει μια πραγματοποίηση ενός επενδυτικού προγράμματος που βρίσκεται στην εξέλιξη του. Και σχετικά με τις επενδύσεις να παρατηρείται το εξής φαινόμενο : σε μια άνοδος του επιτοκίου αντί να διακοπούν τα επενδυτικά προγράμματα με τη προοπτική μιας παραπέρα αύξησης του , επιταχύνεται ο ρυθμός πραγματοποίησής του, γεγονός που εκφράζεται και με την αύξηση της ζήτησης του χρήματος.

Όταν όμως η οικονομία βρίσκεται σε κατάσταση καλπάζοντα πληθωρισμού δεν ισχύει η παραπάνω σχέση επιτοκίου ζήτησης χρήματος. Η απειλή του πληθωρισμού ή το ενδεχόμενο επιτάχυνσής του είναι ένας παράγοντας που επηρεάζει τη ζήτηση του χρήματος. Στο μη ελεγχόμενο

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 : ΣΧΕΣΗ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ , ΖΗΤΗΣΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ
ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

πληθωρισμό οι επιχειρηματίες εντείνουν τις προσπάθειές τους για την ολοκλήρωση των επενδυτικών τους προγραμμάτων , ώστε να απαλλαγούν το γρηγορότερο από τα μετρητά που κρατούν, με την πρόβλεψη ότι η συνεχή άνοδο των τιμών θα προκαλέσει ακόμη μεγαλύτερη πτώση της πραγματικής τους αξίας. Αντίθετά οι ιδιώτες μια και δεν συμμετέχουν στα επενδυτικά προγράμματα δεν έχουν την δυνατότητα να προβούν σε επικερδής εισοδηματικές αγορές διακρατούν όλο και περισσότερο χρήμα διαισθανόμενη ότι αυτό χάνει την αξία τους ή με την ελπίδα ότι αργότερα θα πέσουν οι τιμές των αγαθών. Κατά τον τρόπο αυτό από τη στιγμή που εμφανίζονται οι πρώτες πληθωριστικές πιέσεις αρχίζει να μειώνεται η πραγματική αξία των αποταμιεύσεων. Και όσο γενικεύεται η πληθωριστική άνοδος των τιμών τόσο περισσότερο πέφτει η αξία τους. Η αύξηση των τιμών γενικεύεται και η δυσπιστία απέναντι του νομίσματος γίνεται καθολικό φαινόμενο. Οι επιχειρηματίες προσπαθούν το γρηγορότερο να απαλλαγούν από αυτό προβαίνοντας σε επενδύσεις ή αντίστοιχες τοποθετήσεις με την ελπίδα ένα οποιοδήποτε εισόδημα σε αγαθά. Η διακράτηση ρευστού χρήματος αποσκοπεί μονάχα στη κάλυψη ζωτικών αναγκών. Επιχειρηματίες και ιδιώτες θέλουν να εξασφαλίσουν τα χρήματά τους σε πραγματικές αξίες που η τιμή τους αργότερα θα αυξηθεί. Ακόμα τα αποθέματα σε ρευστά ελαττώνονται όχι μόνο στην πραγματική αξία αλλά και στην ονομαστική. Η ζήτηση του χρήματος στις συνθήκες αυτές μειώνεται στο ελάχιστο.

Τα πράγματα αλλάζουν όταν ο πληθωρισμός βρίσκεται στο τέλος του. Λόγω αύξησης των τιμών το χρήμα που κυκλοφορεί δεν επαρκεί πλέον για τις συναλλαγές δηλ. υπάρχει σπανιότητα χρήματος. Το φαινόμενο αυτό δεν σημαίνει ότι η ζήτηση του χρήματος έχει αυξηθεί αλλά στο γεγονός ότι η προσφορά εκ μέρους των νομισματικών αρχών δεν συμβαδίζει με τους ρυθμούς αύξησης του επιπέδου τιμών. Στην περίοδο αυτή η διακρατική πραγματικού χρήματος φτάνει στο χαμηλότατο σημείο. για την αντιμετώπιση της κατάστασης αυτής απαιτούνται βασικά μέτρα ένα από αυτά και η καθιέρωση νέου νομισματικού συστήματος.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8 : ΕΠΙΤΟΚΙΑ , ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Σε όλες τις χώρες το τραπεζικό σύστημα θεωρείται ο κυριότερος φορέας για την εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής. Η τάση για φιλελευθεροποίηση και οι εξελίξεις στις τραπεζικές εργασίες και στις χρηματαγορές προκάλεσαν την αντίδραση των πιστωτικών αρχών και την προσαρμογή τους στο νέο χρηματοοικονομικό περιβάλλον.

Το πρώτο θέμα είναι η επίδραση των αλλαγών που περιγράφηκαν στην αποτελεσματικότητα των πιστώσεων και των επιτοκίων ως μηχανισμός υλοποίησης της νομισματικής πολιτικής. Με την αυξανόμενη φιλελευθεροποίηση των αγορών τα επιτόκια τείνουν να παίζουν κύριο ρόλο στην διαδικασία υλοποίησης της νομισματικής πολιτικής ενώ η διαθεσιμότητα των πιστώσεων έχει μικρότερη σημασία.

Οι αλλαγές στο οικονομικό και χρηματοπιστωτικό περιβάλλον όπως η έξαρση του πληθωρισμού, ο αυξανόμενος ανταγωνισμός, η χαλάρωση των περιοριστικών κανονισμών οδήγησαν γενικά σε ασθενέστερα και υψηλότερα επιτόκια που επηρεάζονται από τις δυνάμεις της αγοράς. Ο ρόλος των δυνάμεων της αγοράς στη διαμόρφωση των επιτοκίων είναι πλέον δοσμένος και οι προσπάθειες των νομισματικών αρχών να ασκήσουν ελέγχους στα επίπεδα των επιτοκίων έχουν περιοριστεί σε σημαντικό βαθμό.

Η φιλελευθεροποίηση στα επιτόκια οδήγησε σε αυξανόμενο ανταγωνισμό και αποδοτικότητα. Το μεγαλύτερο μέρος του πιστωτικού συστήματος λειτουργεί με επιτόκια προσδιοριζόμενα από τις δυνάμεις της αγοράς αν και υπάρχουν ακόμα τμήματα όπου τα επιτόκια δεν κυμαίνονται ελεύθερα. Η μετάβαση προς ένα σύστημα επιτοκίων ελεύθερο από ελέγχους δημιουργεί προβλήματα στη λειτουργία και ιδιαίτερα στην σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος. Αυτό που προκαλεί ιδιαίτερη ανησυχία είναι οι επιπτώσεις του έντονου ανταγωνισμού στα επιτόκια τόσο των καταθέσεων όσο και των χορηγήσεων. Η τάση για εξίσωση μέσα από τον ανταγωνισμό των επιτοκίων αυξάνει την σχετική σημασία των άλλων παραγόντων που διαφοροποιούν τις πραγματικές αποδόσεις στα διάφορα χρηματοπιστωτικά εργαλεία, εγχώρια και ξένα όπως η φορολογική μεταχείριση.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΤΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΛΗΞΗ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ

Είναι δύσκολο να προσδιορίσει κανείς τον τρόπο ή την μορφή με την οποία τελειώνει ο πληθωρισμός. Οι αιτίες που τον προκάλεσαν και η ένταση που έχει αυτός την προκειμένη περίπτωση παίζει σημαντικό ρόλο. Όσο πιο μεγάλη είναι η έντασή του και η διάρκεια του τόσο πιο δραστικά είναι και τα μέτρα που επιβάλλονται για την αντιμετώπιση του.

Οι αντίρροπες δυνάμεις που εμφανίζονται κατά την διάρκεια του πληθωρισμού αλλά και τα ίδια τα πράγματα δημιουργούν μηχανισμούς συγκράτησης του που βαθμιαία οδηγούν στην χαλάρωση και στην αποκατάσταση της νομισματικής ισορροπίας. Οι δυνάμεις αυτές μπορούν να εκδηλωθούν τόσο στη ζήτηση όσο και στην προσφορά αγαθών. Στη ζήτηση εκφράζονται με την μείωσή της. Αυτή μπορεί να προέλθει από εξάντληση των αποταμιεύσεων με δεδομένο δεδομένου ότι οι μισθοί δεν ακολουθούν με τους ίδιους ρυθμούς την άνοδο των τιμών ή ακόμα και την μείωση των πιστώσεων του τραπεζικού συστήματος όπως και με τον περιορισμό των δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού. Στην προσφορά οι δυνάμεις αυτές λειτουργούν με την αύξηση της παραγωγής την μείωση του κόστους και τη σταθεροποίηση με αντίστοιχη σταθεροποίηση των μισθών. Οι εξελίξεις αυτές επιδρούν και πάνω στην ψυχολογία των καταναλωτών οι οποίοι μη προβλέποντας παραπέρα αύξηση των τιμών περιορίζουν την ζήτηση τους ακόμα με την προοπτική ότι αυτές σύντομα θα μειωθούν.

Αλλά οι επιχειρηματίες από το φόβο μήπως δημιουργηθούν υπερβολικά αποθέματα εμπορευμάτων περιορίζουν τις επενδύσεις τους και ακολουθούν πολύ συγκρατημένα τις εξελίξεις που σημειώνει η ζήτηση. Στο σημείο αυτό η πολιτική των νομισματικών αρχών και της κυβέρνησης , με ορισμένα αποφασιστικής σημασίας μέτρα θέτει τέλος στον πληθωρισμό και στην κερδοσκοπία και ανοίγει το δρόμο για μια περίοδο νομισματικής και γενικότερα οικονομικής ισορροπίας.

Με τη λήξη του πληθωρισμού καταμετρώνται και οι επιπτώσεις οικονομικού και κοινωνικού χαρακτήρα που έχει αυτός μέσα στη χώρα. Αυτές ποικίλουν ανάλογα με την ένταση του πληθωρισμού τις οικονομικές και κοινωνικές δομές της χώρας και τις αντιδράσεις οικονομικού κοινωνικού και ψυχολογικού ή πολιτικού χαρακτήρα διαφόρων ομάδων και οργανωμένων συμφερόντων . Οι επιπτώσεις του πληθωρισμού γίνονται αισθητές σε δυο επίπεδα : το οικονομικό και το κοινωνικό.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΤΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΛΗΞΗ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ

1. Στο οικονομικό επίπεδο με δυο λόγια είναι οι ακόλουθες. Οι τιμές των αγαθών αποκαθίστανται σε νέο επίπεδο που διαφέρει από εκείνο που υπήρχε πριν από την έναρξη του πληθωρισμού. Στις δυσμενείς επιπτώσεις περιλαμβάνονται και οι αλλοιώσεις που υφίσταται η διάρθρωση παραγωγής. Η προσπάθεια κάλυψης των άμεσων αναγκών της αγοράς και οι κερδοσκοπικές δραστηριότητες που συνδέθηκαν με αυτήν είχαν ως αποτέλεσμα την ορθολογική ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας. Ορισμένοι κλάδοι παραγωγής αναπτύχθηκαν υπερβολικά υπερκαλύπτοντας τις ανάγκες της ζήτησης και άλλοι ατρόφησαν ή εξαφανίσθηκαν τελείως. Αντιστοιχεί υπήρξε και η συγκέντρωση του κεφαλαίου και του εργατικού δυναμικού. Μια τέτοια όμως κατάσταση δεν μπορεί να επιζήσει σε συνθήκες οικονομικής ομαλότητας και ούτε να συμβάλει στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας.

Στο σημείο αυτό ο ρόλος του τραπεζικού συστήματος και της πολιτικής εξουσίας ίσως αποδειχθεί αποφασιστικής σημασίας για την αποκατάσταση της ορθής κατανομής υλικών και ανθρώπινων πόρων με σκοπό την ανάπτυξη και ομαλή λειτουργία της εθνικής οικονομίας.

Οι δυσμενείς επιπτώσεις του πληθωρισμού γίνονται ορατές και στη σφαίρα κυκλοφορίας των προϊόντων . Με την άνοδο των τιμών και την ανάπτυξη των κερδοσκοπικών δραστηριοτήτων η αγορά κατακλύζει μεσάζοντες εργολάβους και άλλα παρόμοια επαγγέλματα. Η παραοικονομία που αναπτύσσεται στις συνθήκες αυτές δημιουργεί ένα χάσμα ανάμεσα στην παραγωγή και την κατανάλωση η οποία επιφορτίζεται με ένα κόστος που είναι απαράδεκτο για προηγμένες οικονομίες. Η παραοικονομία αποτελεί γνώρισμα των υποανάπτυκτων οικονομιών.

2. Με την λήξη του πληθωρισμού και την αναδιανομή του εθνικού εισοδήματος που πραγματοποιήθηκε την χρονική περίοδο που διαρκούσε αυτός δημιουργήθηκαν και ανάλογες κοινωνικές ανακατατάξεις που επιτάχυναν την συγκέντρωση του κεφαλαίου εξαφανίζοντας σημαντικό αριθμό μικρομεσαίων επιχειρήσεων και εκμηδενίζοντας τους εισοδηματίες με σταθερά εισοδήματα. Μέσα από την οξύτητα της διαπάλης ανάμεσα σε εργοδοσία και εργαζόμενους και ανάμεσα στους επιχειρηματίες και τους μικρομεσαίους επιβιώνουν όσοι τελικά μπόρεσαν να αντέξουν. Έτσι διαμορφώνεται και μια νέα οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΤΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΙΣΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

Το κράτος σήμερα έχει μεγαλύτερες δυνατότητες για την καταπολέμηση του πληθωρισμού με διάφορα μέσα. Το μεγαλύτερο όμως μέσο που διαθέτει είναι ο κρατικός προϋπολογισμός ο οποίος μπορεί να χρησιμοποιηθεί ποικιλότροπα για την καταπολέμηση των πληθωριστικών πιέσεων.

1. Μείωση της ιδιωτικής ζήτησεως : Φορολογία του εισοδήματος των νοικοκυριών σημαίνει μείωση κατά το αντίστοιχο ύψος της συνολικής ζήτησεως. Κατά συνέπεια εάν φορολογηθούν τα εισοδήματα των νοικοκυριών χωρίς να αυξηθεί ανάλογα η ζήτηση του δημόσιου τομέα τότε θα πέσουν οι τιμές ή θα συγκρατηθούν οι τάσεις άνοδου τους.

2. Αύξηση της ιδιωτικής ζήτησεως : Η καταπολέμηση του πληθωρισμού μπορεί να γίνει και με αύξηση της ζήτησεως των παραγωγικών μονάδων. Η μεταβίβαση δημοσίων πόρων με την μορφή ενισχύσεων (εξαγωγών , επενδύσεων) στις ιδιωτικές ή του δημόσιου τομέα επιχειρήσεις είναι δυνατό να αυξήσει την συνολική ανταγωνιστικότητα του εθνικού παραγωγικού δυναμικού. Η ζήτηση από την πλευρά των επιδοτούμενων επιχειρήσεων θα αυξηθεί αλλά παράλληλα θα αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα και η παραγωγικότητα της εργασίας και θα καταστεί δυνατόν η υποκατάσταση των εισαγωγών και η αύξηση των εξαγωγών. Στην περίπτωση αυτή αυξάνει η συνολική προσφορά υπηρεσιών και εμπορευμάτων που επιτρέπει την συγκρατημένη άνοδο των τιμών.

3. Μείωση της δημόσιας ζήτησης : Τα δημοσιονομικά ελλείμματα και κυρίως οι σπατάλες του κρατικού τομέα αποτελούν σοβαρό παράγοντα αύξησης των τιμών. Γιατί από τη μια το κράτος φορολογεί τα νοικοκυριά και αφαιρεί αγοραστική δύναμη ενώ από την άλλη αυξάνει τη δική του ζήτηση χωρίς να αυξάνει τη δική του προσφορά υπηρεσιών. Συνεπώς δημιουργείται ανισορροπία μεταξύ συνολικής ζήτησης και προσφοράς που είναι τόσο μεγαλύτερη όσο μεγαλύτερα είναι τα δημοσιονομικά ελλείμματα .

4. Αύξηση της δημόσιας ζήτησης : Η αύξησή της είναι δυνατόν να προκαλέσει την αναθέρμανση της οικονομικής δραστηριότητας η οποία μπορεί να πετύχει την καλύτερη ισορροπία μεταξύ συνολικής ζήτησης και προσφοράς.

- Εάν αυξηθεί ο όγκος των δημόσιων επενδύσεων που ανεβάζουν την αποδοτικότητα της εθνικής οικονομίας τότε θα αυξηθεί η συνολική απασχόληση και θα καταστεί δυνατή η διάθεση φτηνών εμπορευμάτων.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΤΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΙΣΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

- Εάν αυξηθεί η δημόσια ζήτηση για προϊόντα και υπηρεσίες που διαθέτουν οι εγχώριες επιχειρήσεις τότε θα αυξηθεί η ρευστότητα τους. Η αυξημένη ζήτηση για προϊόντα των επιχειρήσεων δίνει τη δυνατότητα στις περισσότερες δυναμικές από αυτές να προβούν στις αναγκαίες αλλαγές για την αύξηση της αποδοτικότητας του παραγωγικού μηχανισμού τους.

Από τα παραπάνω φαίνεται ότι με τους κατάλληλους χειρισμούς η δημοσιονομική πολιτική μπορεί να αποβεί ουσιαστικός συντελεστής για την κάμψη των ρυθμών ανόδου των τιμών.

Η ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Στις περισσότερες χώρες με μεταβολές αγοράς οι μεταβολές των μισθών και ημερομισθίων των εργατοϋπαλλήλων καθορίζονται από τον ιδιωτικό τομέα με την έγκριση της κυβερνήσεως. Σε περιόδους γρήγορης ανόδου των τιμών οι εργοδότες ή οι εργαζόμενοι είναι δυνατό να την παρέμβαση του κράτους ώστε οι αυξήσεις μισθών και ημερομισθίων να κυμανθούν σε ορισμένα επίπεδα. Ακόμα και στις αρκετά προηγμένες βιομηχανικά χώρες το επίσημο κράτος παρενέβη κατά τέτοιο τρόπο ώστε οι αυξήσεις των μισθών και των ημερομισθίων να είναι χαμηλότερες σε σύγκριση με την ετήσια άνοδο του πληθωρισμού. Η αντιπληθωριστική εισοδηματική πολιτική υλοποιείται ειδικότερα με τους ακόλουθους τρόπους :

1. Πάγωμα των αναδοχών των εργαζομένων για μια συγκεκριμένη περίοδο διάρκειας λιγότερο του έτους συνήθως.
2. Πάγωμα των αποδοχών των εργαζομένων και πάγωμα των τιμών ορισμένων βασικών προϊόντων , η συμμετοχή των οποίων στην οικογενειακή δαπάνη είναι μεγάλη.
3. Αυξήσεις τιμών και ημερομισθίων μικρότερες σε σύγκριση με την ετήσια άνοδο του πληθωρισμού.
4. Περιορισμός της αυτόματης τιμαριθμικής προσαρμογής μισθών και ημερομισθίων.
5. Περιορισμός των κοινωνικών παροχών που απολαμβάνουν οι μισθωτοί και οι οποίες υπολογίζονται συνήθως με βάση των μισθών τους.

Στόχος της <<περιοριστικής εισοδηματικής πολιτικής>> δηλαδή της πολιτικής για την μείωση των ρυθμών ανόδου των ονομαστικών αποδοχών των εργαζομένων , είναι η καταπολέμηση του πληθωρισμού μέσω της μείωσης της συνολικής ιδιωτικής ζήτησεως και της κάμψης των ρυθμών

ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΤΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΙΣΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

ανόδου των δαπανών των επιχειρήσεων για τις μισθοδοσίες Η περιοριστική αυτή εισοδηματική πολιτική είναι δυνατό να ασκηθεί με τη μεγαλύτερη φορολόγηση που παρουσιάζει μεγαλύτερα πλεονεκτήματα γιατί μειώνονται οι αντιδράσεις των συνδικαλισμένων εργατοϋπαλλήλων.

Με την αύξηση των έμμεσων φόρων οι τιμές των τελικών προϊόντων τελικά αυξάνουν αλλά μειώνεται η συνολική ζήτηση για αυτά. Και εδώ δημιουργείται το φαινόμενο μέσο της έμμεσης φορολογίας να μειώνεται η συνολική ζήτηση αλλά και ο τζίρος των επιχειρήσεων πράγμα που μπορεί να οδηγήσει στην κάμψη των ρυθμών ανόδου των τιμών και στην γενική επιχειρηματική ύφεση.

Με την αύξηση των φορολογικών συντελεστών ανά εισοδηματική κλίμακα μειώνονται τα διαθέσιμα (ονομαστικά) εισοδήματα των εργαζομένων , με αποτέλεσμα οι πρόσθετες ονομαστικές αυξήσεις των εισοδημάτων να απορροφούνται και όλο περισσότερο από τις φορολογικές αρχές.

Εάν τα πρόσθετα φορολογικά έσοδα που δημιουργούνται μέσο της έμμεσης ή άμεσης φορολόγησης των εργαζομένων μεταβιβαστούν στις επιχειρήσεις τότε αυτές έχουν την δυνατότητα να βελτιώσουν τις αποδόσεις τους και να συμπιέσουν πιο πολύ τις δαπάνες παραγωγής. Επιπλέον είναι δυνατόν με την συμπίεση των πραγματικών διαθεσίμων αποδοχών των εργαζομένων να περιοριστεί κάπως η ανεργία και να προσληφθούν περισσότεροι στις επιχειρήσεις , οπότε δημιουργείται μια αναδιανομή εισοδήματος μεταξύ των εργαζομένων χωρίς να διευρυνθούν τα έσοδα των επιχειρήσεων για μισθοδοσίες. Με την αναδιανομή αυτή οι επιχειρήσεις θα μπορούν να προσλάβουν περισσότερους και να βελτιώσουν τις παραγωγικές τους επιδόσεις αξιοποιώντας καλύτερα το εργατικό δυναμικό που διαθέτουν .

Ανεξάρτητα από την επιτυχία της εισοδηματικής περιοριστικής πολιτικής το βέβαιο είναι ότι το κόστος εργασίας θα μειωθεί στη χώρα στην οποία ακολουθείται μια πολιτική συμπίεσης των εργατοϋπαλληλικών αποδοχών. Αυτό σημαίνει μείωση της ζήτησως για εισαγόμενα που καταναλώνουν οι μισθωτοί και μείωση του κόστους παραγωγής των εξαγόμενων προϊόντων στο βαθμό που το κόστος αυτό επηρεάζεται από τις δαπάνες για μισθοδοσία. Στο ισοζύγιο κίνησης κεφαλαίων εξάλλου θα πρέπει να σημειωθεί βελτίωση αφού οι ιδιωτικές επιχειρήσεις και το δημόσιο θα περιορίσουν τον εξωτερικό δανεισμό τους λόγω μείωσης των

ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΤΗ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΙΣΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

δαπανών για μισθοδοσίες και τις αυξήσεις των εσόδων από την πρόσθετη φορολόγηση των μισθωτών και των συνταξιούχων.

Εάν ακόμα δημιουργηθεί τάση αύξησης της εισροής ξένων επιχειρηματικών κεφαλαίων , λόγω του χαμηλού κόστους εργασίας , τότε το ισοζύγιο κινήσεως κεφαλαίων και γενικά το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών θα εμφανίσει γενικότερη βελτίωση. Η βελτίωση αυτή θα ενισχύσει την εξωτερική αξία του νομίσματός της χώρας και θα συμπιέσει τους ρυθμούς ανόδου του πληθωρισμού , βελτίωση η οποία θα οφείλεται στη χειροτέρευση της εισοδηματικής θέσης των εργαζομένων.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΤΗ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΣΤΑΣΙΜΟΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ . ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ
ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ

Όπως ο πληθωρισμός έτσι και ο στασιμοπληθωρισμός είναι μια σοβαρή νομισματική ανισορροπία , με ένα επιπλέον στοιχείο , ότι συνοδεύεται ταυτόχρονα από κάμψη της παραγωγής και αύξηση της υποαπασχόλησης. Τα κύρια χαρακτηριστικά του γνωρίσματα είναι τα ακόλουθα : στασιμότητα στην παραγωγή ή στην καλύτερη περίπτωση πολύ χαμηλοί ρυθμοί ανάπτυξης εισοδήματος , υψηλή ανεργία και πληθωρισμός.

Το φαινόμενο του στασιμοπληθωρισμού έκανε την εμφάνισή του μετά τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο στις Η.Π.Α. και στις ανεπτυγμένες βιομηχανικά χώρες της Ευρώπης στις περιόδους ύφεσης του 1973-75 και του 1981-82 . Στη συνέχεια επεκτάθηκε σε ένα μεγάλο αριθμό χωρών μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα.

Η εμφάνισή του τις δύο τελευταίες δεκαετίες οφείλεται στην μη πραγματοποίηση επαρκών ανανεωτικών και επεκτατικών επενδύσεων στην παραγωγή. Αιτία του φαινομένου αυτού θεωρείται η σημαντική μείωση της απόδοσης του κεφαλαίου , που ήταν και η αιτία της αναδιανομής των εισοδημάτων σε παγκόσμια κλίμακα με την ανατίμηση του πετρελαίου και των πρώτων υλών στις αρχές της δεκαετίας του 1970 της μεγάλης κάμψης στη παραγωγή κεφαλαιουχικών αγαθών και της υιοθετήσεως των κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών που οδήγησαν στην επιβράδυνση των τεχνολογικών ανανεώσεων.

Στη δεκαετία του 1970 το κυνηγητό του κέρδους ασκήθηκε κατά τρόπο εξωπραγματικό , μέσω του τραπεζικού συστήματος με τις διακυμάνσεις του επιτοκίου συναλλάγματος που προκλήθηκαν εσκεμμένα στην περίοδο εκείνη στη διεθνή χρηματαγορά. Το μεγάλο κεφάλαιο μέσω των κεντρικών τραπεζών ή ακόμα και απευθείας μέσω των ίδιων των τραπεζών με εικονικές καταθέσεις κατόρθωσε από την μια μέρα στην άλλη να αποκομίσει μεγάλα κέρδη παραγνωρίζοντας την διαδικασία της παραγωγής.

Εξωγενείς παράγοντες που επέδρασαν άμεσα στην εμφάνιση του στασιμοπληθωρισμού ήταν και οι πετρελαιοκρίσεις του 1973 και του 1979. Τα κύρια χαρακτηριστικά της περιόδου εκείνης ήταν η σταθερή μείωση των ονομαστικών και των πραγματικών μισθών όπως και των υπολοίπων εισοδημάτων με μείωση του βιοτικού επιπέδου και αύξηση της υποαπασχόλησης με ταυτόχρονη αύξηση του πληθωρισμού.

Για την αντιμετώπιση του στασιμοπληθωρισμού προτείνονται διάφορες λύσεις. Τα μέτρα που αντιστοιχούν στις λύσεις αυτές προσδιορίζονται από

ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΤΗ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΣΤΑΣΙΜΟΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ . ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ
ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ

τους λόγους που θεωρούνται αίτια που τον προκάλεσαν . Οι τέσσερις βασικές θεωρήσεις που έχουν σχέση με το θέμα αυτό :

1. Σύμφωνα με την κευνσιανή θεωρία τα οικονομικά αδιέξοδα που αντιμετωπίζουν οι προηγμένες οικονομίες των βιομηχανικών χωρών αποδίδονται στη μείωση της υπερβολικής ζήτησης , ως αποτέλεσμα υπερβολικής αποταμίευσης.

2. Το φαινόμενο του στασιμοπληθωρισμού οφείλεται στην υπερβολική επέμβαση του κράτους στην οικονομική ζωή.

3. Κατά μια άλλη άποψη το φαινόμενο του στασιμοπληθωρισμού οφείλεται στην μείωση της παραγωγικότητας ως αποτέλεσμα της καθυστέρησης που σημειώθηκε στη τεχνολογική ανανέωση των μέσων παραγωγής.

4. Ο στασιμοπληθωρισμός ως οικονομικό και κοινωνικό φαινόμενο συνδέεται άμεσα με τη φύση και τον τρόπο λειτουργίας του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής.

5. Η κευνσιανή πρακτική για την αντιμετώπιση της στασιμότητας και του οικονομικού αδιεξόδου καταφεύγει στη πολιτική των κρατικών επενδύσεων και των δαπανών με ταυτόχρονη μείωση του επιτοκίου.

6 Κατά την μονεταριστική θεωρία (που το βάρος το ρίχνει στις νομισματικές ροές) πιστεύεται ότι με αυστηρό προγραμματισμό της ποσότητας του κυκλοφορούντος χρήματος δημιουργούνται οι απαραίτητες συνθήκες για την λειτουργία των νόμων της αγοράς. Προϋπόθεση για την άσκηση της πολιτικής αυτής είναι ο περιορισμός του κρατικού παρεμβατισμού στην οικονομική δραστηριότητα και κυρίως στη παραγωγή και τις υπηρεσίες και η μείωση του ύψους του κρατικού προϋπολογισμού.

7. Μια άλλη θεώρηση είναι η ανανέωση και επέκταση του τεχνολογικού εξοπλισμού της χώρας.

8. Τέλος μια άλλη πρόταση είναι η ριζική ανατροπή της υπάρχουσας οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης και στην εγκαθίδρυση νέας τάξης οικονομικών και κοινωνικών πραγμάτων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κίμωννα Πέτρου Στεριώτη , Χρήμα και Διεθνές Τραπεζικό Σύστημα , εκδόσεις Σμπίλιας << Το Οικονομικό >> Αθήνα 1995

Βασίλη Α. Δουκάκη , Το Νομικό, Εκδόσεις Σμπίλιας, Το Οικονομικό, Αθήνα 1995

Παναγιώτη Κορλιρά , Θεωρία Ανεργείας και Πληθωρισμού , Gutenberg Αθήνα 1979

Θεοφάνης Μπένος , Η Θεωρία του Χρήματος , Gutenberg Αθήνα 1979